

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE
Fakulta bezpečnostního managementu
Katedra veřejného práva

Evropský veřejný žalobce

Bakalářská práce

European Public Prosecutor
Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

prof. JUDr. Richard Král Ph.D., LL.M., DSc.

AUTOR PRÁCE

Petr Štecher

PRAHA

2023

ANOTACE:

Tato bakalářská práce se věnuje problematice Úřadu evropského veřejného žalobce, konkrétně historickému vývoji, jenž předcházel jeho zřízení, složité situaci s přijetím potřebné legislativy na úrovni Evropské unie, až po konečné schválení Lisabonské smlouvy, kterou byl poprvé v historii dán právní základ pro zřízení Úřadu v rámci primárního práva Evropské unie. Následně je blíže rozebráno nařízení Evropské rady, kterým se provedla posílená spolupráce za účelem zřízení Úřadu. Zejména jsou popsány organizace a struktura Úřadu, jeho postavení, pravomoci, pravidla a postupu pro vyšetřování a trestní stíhání, vztahy Úřadu s jinými institucemi. V závěru práce je zmíněn současný stav Úřadu, jsou shrnuty výsledky, kterých dosáhl v roce 2021.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Úřad evropského veřejného žalobce * Evropská komise * ochrana finančních zájmů EU * evropský pověřený žalobce * Lisabonská smlouva * posílená spolupráce

ABSTRACT: This bachelor's thesis is devoted to the issue of the European Public Prosecutor's Office, specifically to the historical development that preceded its creation, the complex situation with the adoption of the necessary legislation at the level of the European Union and the final approval of the Lisbon Treaty, which for the first time in history provided the legal basis for the establishment of the Office within the primary law of the European Union. Subsequently, the regulation of the European Council, which introduced enhanced cooperation for the purpose of establishing the office, is analyzed in more detail. In particular, the organization and structure of the Office, its position, powers, rules and procedure in investigation and prosecution, and the Office's relations with other institutions are described. At the end of the work, the current state of the office is mentioned and the results it achieved in 2021 are summarized.

KEYWORDS: European Public Prosecutor's Office * European Commission * protection of EU financial interests * European Public Prosecutor * the Lisbon Treaty * enhanced cooperation

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Lázních Toušeň, dne 8. března 2023.

Petr ŠTECHER

Obsah

Úvod	6
1 Cesta k Úřadu evropského veřejného žalobce	7
1.1 UCLAF	7
1.2 OLAF	7-9
1.3 Eurojust.....	9
1.4 Corpus Juris.....	10-11
1.5 Zelená kniha o zřízení EVŽ.....	11
1.6 Smlouva o ústavě pro Evropu.....	11-12
1.1 Lisabonská smlouva	13-14
2 Právní úprava vydaná v souvislosti se zřízením Úřadu evropského veřejného žalobce	15
2.1 Cesta k vydání nařízení Evropské rady (EU) 2017/1939.....	15-16
2.2 Obsah nařízení Rady (EU) 2017/1939.....	16-17
2.2.1 Předmět a definice.....	17-18
2.2.2 Zřízení, úkoly a základní zásady Úřadu	18-19
2.2.3 Postavení, struktura a organizace úřadu	19-22
2.2.4 Pravomoc a výkon pravomoci úřadu	22-24
2.2.5 Pravidla pro postupy při vyšetřování, vyšetřovací úkony, trestní stíhání a alternativní opatření k trestnímu stíhání	24-30
2.2.6 Procesní záruky a soudní přezkum	31
2.2.7 Zpracování informací.....	32
2.2.8. Vztahy Úřadu s jinými institucemi.....	33-35
2.3 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1371.....	36-41

3. Evropský veřejný žalobce v českém právním řádu a zhodnocení činnosti Úřadu	42
3.1 Zavedení Úřadu veřejného žalobce do českého právního řádu.	42
3.2 Zhodnocení činnosti Úřadu.	43-45
Závěr	46
Použité zdroje	47-48

Úvod

Tématem této bakalářské práce je „Evropský veřejný žalobce“. Dle mého se jedná o aktuální téma, neboť Úřad evropského veřejného žalobce (dále jen ÚEVŽ, či Úřad) začal svou činnost vykonávat teprve nedávno, 1. června 2021, ačkoliv myšlenky na zřízení instituce, která by v rámci Evropské unie (dále jen EU) mohla účinně bojovat proti trestné činnosti poškozující finanční zájmy EU, byly představeny daleko dříve.

První kapitola je zaměřena na úřad UCLAF, který se ještě před zřízením ÚEVŽ zabýval bojem proti trestné činnosti proti finančním zájmům EU, ale jeho pravomoci byly značně omezené, omezovaly se na provedení správního vyšetřování a v případě zjištění skutečností, nasvědčujících spáchání takové trestné činnosti, mohl o tom dotčenému členskému státu pouze podat zprávu a samotné trestní řízení již bylo vedeno vnitrostátními orgány. Dále je v této kapitole zmíněna instituce Eurojust, jejímž cílem bylo zkvalitnit justiční spolupráci v trestních věcech. Původní návrhy počítaly s tím, že ÚEVŽ bude zřízen právě z Eurojustu, ale nakonec k tomu nedošlo, obě instituce fungují do současné doby. Zmíněn je i historický vývoj, který přímo vedl k vydání nařízení Evropské rady o zřízení ÚEVŽ, zejména se jedná o studii Corpus Juris, nerealizovaný projekt Smlouvy o ústavě pro Evropu a Lisabonskou smlouvu.

Ve druhé kapitole je rozebrán obsah nařízení Evropské rady (EU) 2017/1939, kterým byl ÚEVŽ dne 12. října 2017 vytvořen. Důraz je kladen především na pravidla pro postupy při vyšetřování, na průběh samotného vyšetřování a trestního stíhání vedeného Úřadem. Dále na jeho postavení, strukturu, organizaci, pravomoci a jejich výkon. Důležitou částí této kapitoly jsou i vztahy Úřadu s jinými institucemi, mimo již zmíněného úřadu OLAF a Eurojustu, také s Europolem, orgány států, které nejsou členy EU a mezinárodními organizacemi.

Ve třetí kapitole je krátce zmíněn způsob, kterým byly přijaté právní předpisy vydané v souvislosti se zřízením Úřadu zavedeny v českém právním řádu a zhodnocen současný stav Úřadu, včetně jeho výsledků za rok 2021, neboť výroční zpráva za rok 2022 nebyla k datu vyhotovení této práce vydána.

1 Cesta k Úřadu evropského veřejného žalobce

1.1 UCLAF

Snaha orgánů Evropské unie o zřízení instituce, která by se zabývala ochranou finančních zájmů EU a která by účinně bojovala proti podvodům a korupci, se datuje do roku 1988, kdy v rámci Generálního sekretariátu Evropské komise vznikl Útvar pro koordinaci předcházení podvodům, neboli UCLAF. Ten po svém zřízení spolupracoval s vnitrostátními úřady v boji proti podvodům a vykonával koordinační a konzultační funkci v případech mezinárodní organizované podvodné činnosti. V návaznosti na doporučení vydaná Evropským parlamentem se pravomoci útvaru UCLAF postupně rozšiřovaly až do té míry, že v roce 1995 získal pravomoc zahajovat vyšetřování z vlastní iniciativy na základě informací získaných z různých zdrojů. Veškerým oddělením Komise zároveň byla v rámci jejich působnosti uložena povinnost informovat UCLAF v případech podezření na podvodnou činnost. V roce 1999 byly předloženy návrhy na založení nového orgánu na potírání podvodů, který by měl širší pravomoci, na základě kterých vznikl jako pokračovatel útvaru UCLAF Evropský úřad pro boj proti podvodům.¹

1.2 OLAF

Office de Lutte Anti-Fraude, česky Evropský úřad pro boj proti podvodům, neboli OLAF, oficiálně vznikl z rozhodnutí Komise 1999/352/ES, ESUO, Euratom ze dne 28. dubna 1999. OLAF tak nadále prováděl nezávislé vnější správní vyšetřování za účelem posílení boje proti podvodům, korupci a veškeré jiné protiprávní činnosti poškozující finanční zájmy EU, stejně tak i jiných činů nebo jednání hospodářských subjektů porušujících předpisy EU. Taktéž prováděl nezávislé vnitřní správní vyšetřování, jednak za účelem boje proti podvodům, korupci a veškeré jiné protiprávní činnosti poškozující finanční zájmy EU, a jednak

¹ European Anti-Fraud Office, oficiální internetová stránka EU [online]. [cit. 27.2.2023]. Dostupné z https://anti-fraud.ec.europa.eu/about-us/history_cs

závažných činů souvisejících s výkonem odborné činnosti, které mohou představovat porušení povinností úředníky a zaměstnanci EU, jež může vést k disciplinárnímu a popřípadě i trestnímu řízení. Stejně tak v rámci vnitřního správního šetření prováděl prověřování případného porušení obdobných povinností členy orgánů a institucí, řídicími pracovníky nebo zaměstnanci orgánů, institucí a jiných subjektů, na které se nevztahuje služební řád úředníků a pracovní řád ostatních zaměstnanců EU. Komise nebo jiné orgány, instituce a subjekty mohly OLAF pověřit k vyšetřování i v jiných oblastech. Kromě vyšetřování byla Úřadem poskytována pomoc Komisi při spolupráci s členskými státy v oblasti boje proti podvodům a při rozvíjení koncepce boje proti podvodům. K plnění svých úkolů byl OLAF v přímém spojení s policejními a justičními orgány členských států. Členské státy pak dbaly na to, aby byl zaměstnancům OLAFu umožněn přístup ke všem informacím a dokumentům, které se týkají skutečností, jež jsou předmětem vyšetřování, a dále byly povinny zřídit koordinační službu pro boj proti podvodům, která bude napomáhat účinné spolupráci a výměně informací s OLAFem.²

Při své činnosti OLAF zahajuje vyšetřování buď z vlastní iniciativy nebo na základě žádosti dotčeného členského státu nebo jakéhokoliv orgánu, instituce nebo jiného subjektu EU. Samotné vyšetřování řídí generální ředitel OLAFu, který určil konkrétní zaměstnance, a ti pak vyšetřování vedou pod jeho řízením. Po dokončení vyšetřování je OLAFem zpracována zpráva, ve které je uveden právní základ vyšetřování, procesní úkony, zjištěné skutečnosti a jejich předběžná právní kvalifikace, odhadovaný finanční dopad zjištěných skutečností, dodržení procesních záruk a závěry vyšetřování s doporučením generálního ředitele, zda je třeba přijmout opatření, či nikoliv. Při vypracování těchto zpráv a doporučení je zohledňováno vnitrostátní právo dotčeného státu. Takto vypracované zprávy představují stejným způsobem a za stejných podmínek jako úřední zprávy vypracované vnitrostátními správními kontrolami, důkazy přípustné ve správním i trestním řízení členského státu, pokud je jejich použití nezbytné. Vztahují se na ně stejná pravidla hodnocení, jako tomu je u úředních zpráv vypracovaných vnitrostátními správními kontrolami, a mají stejnou hodnotu jako tyto zprávy.³

² JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo Evropské unie*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019, s. 420-421.

³ JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo Evropské unie*. 2. akt. vydání. Praha: Leges, 2019, s. 422-423.

Veškeré svěřené pravomoci OLAFu jsou však pouze v oblasti správního vyšetřování. Před zahájením činnosti ÚEVŽ neměl OLAF žádnou pravomoc v oblasti trestního řízení, které bylo nadále vedeno na vnitrostátní úrovni jednotlivých členských států. Po zavedení ÚVEŽ s ním OLAF úzce spolupracuje, kdy trestní vyšetřování provádí Úřad a OLAF vede pouze správní vyšetřování. Při zjištění trestné činnosti tak mají zpracované zprávy OLAFu nadále charakter podnětu k zahájení dalšího trestního řízení.

1.3 Eurojust

Eurojust byl zřízen jako instituce EU s právní subjektivitou rozhodnutím Rady č. 2002/187/SVV o zřízení Eurojustu z února 2002, které bylo několikrát měněno. Před tím, od března 2001, fungovala jako provizorní tzv. Předběžná jednotka pro soudní spolupráci pod označením „ProEurojust“, jejímž hlavním úkolem byla spolupráce mezi vyšetřujícími orgány a orgány justičními za účelem jednotné podpory spolupráce, zvláště v případech přeshraniční organizované kriminality. Začlenění Eurojustu do unijního institucionálního rámce bylo provedeno Niceskou smlouvou o EU z roku 2003, s cílem zkvalitnit justiční spolupráci v trestních věcech k úrovni spolupráce policejní, a zajistit tak potřebou rovnováhu při realizaci shodného cíle obou těchto oblastí na dostatečném právním základě. Do působnosti Eurojustu spadaly závažné formy trestné činnosti, spáchané ve dvou či více členských států, nebo když bylo vyžadováno stíhání na společném základě, tj. na základě operací vedených a informací poskytovaných orgány členských států, Europolem a úřadem OLAF. Mimo jiné se jednalo o trestnou činnost proti finančním zájmům EU. Jak již bylo zmíněno, Eurojust nevedl přímo vyšetřování, jeho činnost spočívala zejména v podporování a zdokonalování koordinace vyšetřování a zdokonalování justiční spolupráce v trestních věcech. Původně se počítalo s tím, že se Eurojust transformuje v ÚEVŽ, k čemuž nedošlo, a ode dne, kdy ÚEVŽ začal plnit své úkoly, přestal Eurojust vykonávat svou pravomoc k trestným činům v gesci Úřadu, ovšem kromě případů, kdy jsou zapojeny členské státy, které se neúčastní posílené spolupráce v rámci ÚEVŽ.⁴

⁴ PIKNA, Bohumil Milan, *Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské unie*, 2. přepracované a aktualizované vydání, Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 320-321.

1.4 Corpus Juris

Další významným počinem v rámci snah o zlepšení ochrany finančních zájmů EU byl projekt Corpus Juris z roku 1997. Jednalo se o harmonizační návrh trestního práva hmotného i procesního, zpracovaný skupinou expertů, které vedl prof. Mireille Delmas-Marty z pařížské Sorbony. Corpus Juris byl fakticky zamýšlen jako trestněprávní studie obsahující harmonizační návod pro oblast ochrany finančních zájmů EU. Corpus Juris explicitně zaváděl Úřad Evropského generálního prokurátora a chápal jej jako nezávislý orgán Evropského společenství, který odpovídá za vyšetřování, trestní stíhání, obžalování a výkon rozsudků. Následná diskuze a připomínkové řízení však vedly k jeho přepracování a opětovnému vydání pod novým označením Corpus Juris 2000, nebo také tzv. Florentská verze. Přepracovaný návrh se zaměřoval na dva základní směry, a to proveditelnost projektu Corpus Juris z hlediska kompatibility s národními právními pořádky a specifické otázky horizontální spolupráce členských států a vertikální spolupráce vůči EU.⁵

Corpus Juris není příliš rozsáhlou studií, obsahuje celkem 35 článků, rozdělených na tři části. První a druhou část tvoří trestní právo hmotné (články 1-17), a třetí část se týká trestního práva procesního (články 18-35). Zvláštní část obsahuje osm skutkových podstat trestných činů, kterými jsou: podvod proti rozpočtu Unie, podvod ve sféře volné soutěže, korupce, zneužití úřední povinnosti, zpronevěra, vyzrazení služebního tajemství, praní a přechovávání majetkových hodnot získaných z nepoctivých zdrojů a zločinné spolčení.

Druhá část, označována jako obecná část trestního práva hmotného, rovněž obsahuje katalog sankcí, předpokládající uložení až pětiletého trestu odnětí svobody pro fyzické osoby nebo peněžitý trest do výše 1.000.000 EUR. Pro právnické osoby se jednalo o sankce soudního dohledu a uložení peněžitého trestu.

Třetí část se týkala postavení a struktury Úřadu evropského veřejného žalobce. Přípravné řízení mělo trvat od počátku vyšetřování do uzavření vyšetřování a rozhodnutí předložit případ soudu. Pro řízení před soudem jsou ve

⁵ KOŘINEK, Štěpán, *Evropský veřejný žalobce*, ACTA UNIVERSITATIS CAROLINAE-IURIDICA 4, 2019, s. 11-12.

studii stanoveny zásady, přičemž zmiňované trestné činy mají být souzeny národními soudy členských států.⁶

1.5 Zelená knih a o zřízení Evropského veřejného žalobce

Zelenými knihami se obecně rozumí dokumenty, které vydává Komise a které se vztahují k určitým politikám či tématům, jež má Komise v plánu regulovat. Adresáty zelených knih bývají členské státy, jednotlivci a organizace. Tyto subjekty jsou následně jejich prostřednictvím vyzváni ke konzultaci a debatě o daném problému.

Na popud projektu Corpus Juris byl v roce 2001 přijat dokument tzv. Zelená kniha o zřízení Evropského veřejného žalobce na trestně právní ochranu finančních zájmů evropských společenství. Jednalo se o diskuzní materiál, který hledá praktická řešení pro realizaci ambiciózního a inovativního projektu ÚEVŽ. Komise vzala na vědomí, že autoři Corpus Juris navrhli vysokou úroveň harmonizace trestního práva hmotného, ale usoudila, že tato harmonizace musí být přiměřená specifickému cíli trestněprávní ochrany finančních zájmů EU. Debata se tak omezila na minimální náležitosti, které jsou nezbytné pro zajištění účinné činnosti ÚEVŽ.⁷

1.6 Smlouva o ústavě pro Evropu

V roce 2003 byl na základě zasedání a rozhodnutí Evropské rady vypracován Konventem o budoucnosti Evropy návrh Smlouvy o Ústavě pro Evropu. Tato smlouva se měla stát základním právním dokumentem EU, který by nahradil v té době stávající zakládací smlouvy. Návrh byl dne 29. října 2004 podepsán představiteli členských států, a tím mohl začít proces ratifikace v jednotlivých členských státech. Jelikož nebyl návrh smlouvy v roce 2005 schválen ve Francii a Nizozemsku, nevešla smlouva v platnost. Myšlenky v ní obsažené však měly velký vliv na budoucí vývoj, z velké části z nich vycházela nová tzv. Reformní smlouva,

⁶ PIKNA, Bohumil Milan, *Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské unie*, 2. přepracované a aktualizované vydání, Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 331-332.

⁷ European Public Prosecutor's Office, oficiální internetová stránka EU [online]. [cit. 27.2.2023]. Dostupné z <https://www.eppo.europa.eu/cs/souvislosti>

kteřá je dnes známá jako Lisabonská smlouva.

Původní návrh Smlouvy o ústavě pro Evropu již počítá se vznikem úřadu ÚEVŽ, kdy ve článku III-274 je uvedeno:

- v odst. 1: *"Pro boj proti trestným činům poškozujícím nebo ohrožujícím finanční zájmy Unie může evropský zákon Rady vytvořit z Eurojustu Úřad evropského veřejného žalobce. Rada rozhoduje jednomyslně po obdržení souhlasu Evropského parlamentu."*

- v odst. 2: *"Úřad evropského veřejného žalobce je případně ve spojení s Europolem příslušný k vyšetřování, stíhání a předvádění před soud pachatelů a spolupachatelů trestných činů poškozujících nebo ohrožujících finanční zájmy Unie, jak jsou vymezeny evropským zákonem podle odstavce 1. Před příslušnými soudy členských států vykonává v souvislosti s těmito trestnými činy úlohu veřejného žalobce."*

- v odst. 3: *"Evropský zákon uvedený v odstavci 1 vymezení statut Úřadu evropského veřejného žalobce, podmínky pro výkon jeho funkcí, procesní pravidla platná pro jeho činnost, jakož i ta, jimiž se řídí přípustnost důkazů, a pravidla použitelná na soudní kontrolu procesních úkonů učiněných při výkonu jeho funkcí."*

- v odst. 4: *"Evropská rada může současně nebo následně přijmout evropské rozhodnutí pozměňující odstavec 1, aby rozšířila pravomoci Úřadu evropského veřejného žalobce tak, aby zahrnovaly boj proti závažné trestné činnosti s mezinárodním rozměrem, a odpovídajícím způsobem pozměňující odstavec 2, pokud jde o pachatele a spolupachatele závažných trestných činů dotýkajících se několika členských států. Evropská rada rozhoduje jednomyslně po obdržení souhlasu Evropského parlamentu a po konzultaci s Komisí."⁸*

Jak je z uvedeného patrné, původně se počítalo s vytvořením ÚEVŽ z Eurojustu na základě právního předpisu Rady ve formě evropského zákona. Ten by stanovil další bližší podmínky fungování tohoto úřadu a jeho činnost, kterou by vykonával za spolupráce s Europolem.

⁸Smlouva o ústavě pro Evropu, oficiální internetová stránka EU [online]. [cit. 28.2.2023]. Dostupné z https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=OJ:C:2004:310:FULL&from=CS#C_2004310CS.01000101-d-062

1.7 Lisabonská smlouva

Proces, vedoucí k Lisabonské smlouvě, byl silně ovlivněn nepřijetím Smlouvy o ústavě pro Evropu. Evropské radě následně trvalo dva roky, než v červnu 2007 na základě Berlínské deklarace schválila podrobný mandát pro nadcházející mezivládní konferenci, pořádanou během portugalského předsednictví. V říjnu 2007 byla svolána mezivládní konference, jejímž výsledkem byla tzv. reformní Lisabonská smlouva, která již neobsahovala provokující vnější federalistické ústavní prvky, ale jinak zachovávala většinu obsahu předchozího návrhu, aniž by vyžadovala schvalování referendy v členských státech. Podle Lisabonské smlouvy je právním základem EU pozměněná Smlouva o EU, ponechávající si svůj název, a smlouva o ES, přejmenovaná na Smlouvu o fungování EU.⁹ Dne 13. prosince 2007 tak mohlo na zasedání Evropské rady v Lisabonu dojít k podpisu Lisabonské smlouvy, která po její ratifikaci všemi členskými státy vstoupila v platnost dne 1. prosince 2009.

Ve vztahu k ÚEVŽ je podstatný článek 86 Lisabonské smlouvy, který staví:

- v odst. 1, *„Pro boj proti trestným činům poškozujícím nebo ohrožujícím finanční zájmy Unie může Rada zvláštním legislativním postupem formou nařízení vytvořit z Eurojustu Úřad evropského veřejného žalobce. Rada rozhoduje jednomyslně po obdržení souhlasu Evropského parlamentu. Není-li dosaženo jednomyslnosti, může skupina alespoň devíti členských států požádat, aby byl návrh nařízení předložen Evropské radě. V takovém případě se postup v Radě pozastaví. Po projednání, a pokud bylo dosaženo konsensu, Evropská rada do čtyř měsíců od tohoto pozastavení vrátí návrh zpět Radě k přijetí. Není-li dohody dosaženo, a pokud si alespoň devět členských států přeje navázat posílenou spolupráci na základě dotčeného návrhu nařízení, oznámí to ve stejné lhůtě Evropskému parlamentu, Radě a Komisi. V takovém případě se povolení k zavedení posílené spolupráce podle čl. 20 odst. 2 Smlouvy o Evropské unii a čl. 329 odst. 1 této smlouvy považuje za udělené a použijí se ustanovení o posílené spolupráci.“*
- v odst. 2 *„Úřad evropského veřejného žalobce je případně ve spojení s Europolem, příslušný k vyšetřování a stíhání pachatelů a spolupachatelů*

⁹ JELÍNEK, Jiří et al. *Trestní právo Evropské unie*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019, s. 45.

trestných činů poškozujících nebo ohrožujících finanční zájmy Unie, jak jsou vymezeny nařízením podle odstavce 1, a jejich předvádění před soud. Před příslušnými soudy členských států vykonává v souvislosti s těmito trestnými činy úlohu veřejného žalobce.“

-v odst. 3 „Nařízení uvedené v odstavci 1 vymezí statut Úřadu evropského veřejného žalobce, podmínky pro výkon jeho funkcí, procesní pravidla platná pro jeho činnost, jakož i ta, jimiž se řídí přípustnost důkazů, a pravidla použitelná na soudní přezkum procesních úkonů učiněných při výkonu jeho funkcí.“

-v odst. 4 „Evropská rada může současně nebo následně přijmout rozhodnutí pozměňující odstavec 1, kterým rozšíří pravomoci Úřadu evropského veřejného žalobce tak, aby zahrnovaly boj proti závažné trestné činnosti s přeshraničním rozměrem, a odpovídajícím způsobem pozměňující odstavec 2, pokud jde o pachatele a spolupachatele závažných trestných činů dotýkajících se několika členských států. Evropská rada rozhodne jednomyslně po obdržení souhlasu Evropského parlamentu a po konzultaci s Komisí.“¹⁰

Jak je patrné, tato ustanovení do značné míry vycházejí z dříve citovaného článku III-274 Smlouvy o ústavě pro Evropu. První odstavec je však rozšířen o možnost zřídit ÚEVŽ i kdyby nedošlo k jednomyslné shodě mezi členskými státy na úrovni Evropské rady. Postačí, aby se alespoň devět členských států na posílené spolupráci dohodlo, bez další nutnosti jakéhokoliv schvalování ze strany orgánů EU, kterým tuto skutečnost pouze oznámí. Tím došlo k odstranění překážek, které by případně byly způsobeny odmítnutím posílené spolupráce byť jen jedním z členských států, což se s ohledem na budoucí vývoj ukázalo jako prozíravé.

Ve druhém odstavci je pak opět předpokládána posílená spolupráce ÚEVŽ s Evropelem. Odlišnost je pouze ve formě, kterou má být ÚEVŽ zřízen. Místo původního evropského zákona má být touto formou nařízení.

Ve třetím odstavci pak také došlo ke změně terminologie, místo soudní kontroly procesních úkonů se zde pracuje s termínem soudní přezkum procesních úkonů.

¹⁰ Smlouva o fungování Evropské Unie, oficiální internetová stránka EU [online]. [cit. 28.2.2023]. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=celex:12016ME/TXT>

2. Právní úprava vydaná v souvislosti se zřízením Úřadu evropského veřejného žalobce

2.1 Cesta k vydání nařízení Evropské rady (EU) 2017/1939

Po přijetí Lisabonské smlouvy již nic nebránilo zřízení ÚEVŽ, neboť zřízení Úřadu mělo poprvé oporu v rámci primárního práva EU. Dne 17. července 2013 tak přijala Komise návrh nařízení rady o zřízení ÚEVŽ. Na svém zasedání dne 7. února 2017 Rada zaznamenala, že nebylo dosaženo jednomyslnosti návrhu. V souladu s druhým pododstavcem čl. 86 odst. 1 Lisabonské smlouvy požádala dopisem ze dne 14. února 2017 skupina sedmnácti členských států o předložení návrhu nařízení Evropské radě. Dne 9. března 2017 projednala Evropská rada návrh nařízení a konstatovala, že ohledně smyslu čl. 86 odst. 1 třetího pododstavce Lisabonské smlouvy panuje shoda.

ÚVEŽ byl následně vytvořen ve formě posílené spolupráce na základě nařízení Evropské rady (EU) 2017/1939 ze dne 12. října 2017, kterým se provádí posílená spolupráce za účelem zřízení Úřadu Evropského veřejného žalobce (dále jen nařízení). Téhož dne pak členské státy, které se účastnily posílené spolupráce, zřízení tohoto úřadu schválily. K posílené spolupráci se připojilo 20 členských států, mezi nimi i Česká republika, z tehdejších 28.

Institut posílené spolupráce nepředstavuje běžný režim, nýbrž vykazuje jisté specifické odchylky. Posílená spolupráce zavazuje pouze určitou výseč subjektů, které se pro ni rozhodly. Platforma posílené spolupráce byla v evropském právu již hojně využívána například u Schengenských dohod, které však byly později rozšířeny. Tento druh kooperace zavazuje pouze ty členské státy, které se k ní uchýlily, a tudíž je vyloučena obecná závaznost pro všechny členy EU. Navíc, pro přistoupení k formě posílené spolupráce se nevyžaduje jednomyslnost, nýbrž souhlasu participujících členů. Negativní stránka posílené spolupráce spočívá v její omezené působnosti pouze na prostor participujících členů. Pozitivem pak byla možnost kdykoliv se podle svého uvážení ke spolupráci připojit.¹¹

¹¹ KOŘINEK, Š., *Evropský veřejný žalobce*, Acta Universitatis Carolinae-Iuridica 4, 2019, s. 14.

Na základě nařízení tak vznikl decentralizovaný, nezávislý úřad, jehož hlavním úkolem mělo být zastupování veřejné žaloby EU, s pravomocí vyšetřovat, stíhat a předvádět před soud pachatele trestných činů ohrožujících rozpočet EU, jako jsou podvody, korupce nebo přeshraniční podvody v oblasti DPH se škodou přesahující 10.000.000 EUR. Důvodem pro zavedení tohoto úřadu Komisí byla zejména skutečnost, že finanční zájmy EU nebyly v té době dostatečně chráněny a přeshraniční podvody v oblasti DPH působily významné ztráty pro rozpočty jednotlivých zemí s tím, že OLAF, Eurojust a Europol nemohou provádět trestní vyšetřování podvodů, ani je stíhat. Dalšími důvody pak bylo, že jednotlivé členské státy postupují při vymáhání práva s různou intenzitou a ne vždy přijímají opatření nutná pro řešení trestné činnosti proti rozpočtu EU. Pouze asi 50 % soudních doporučení předaných vnitrostátním orgánům pověřeným stíháním končilo žalobou. V důsledku nízkého počtu stíhání byla nízká míra zpětného získávání částek ztracených v důsledku podvodů. V roce 2018 bylo Komisí uvedeno, že osoby, které svou podvodnou činností zaměřují na rozpočet EU nebo na vytváření složitých podvodů v oblasti DPH, připravují rozpočty jednotlivých států každý rok nejméně o 50 miliard EUR na příjmech.¹²

2.2 Obsah nařízení Rady Evropské Unie 2017/1939

Nařízení je tvořeno preambulí a 11 kapitolami o celkem 120 člancích. V preambuli jsou popsány důvody, vedoucí k přijetí tohoto nařízení, a další klíčové body, V bodě 12 je mj. uvedeno „*V souladu se zásadou subsidiarity může být boj proti trestným činům poškozujícím nebo ohrožujícím finanční zájmy Unie, lépe veden na úrovni Unie z důvodu jeho rozsahu a účinků. Současná situace, kdy je stíhání trestných činů proti finančním zájmům Unie výhradně v rukou orgánů členských států EU, tento cíl ne vždy dostatečně plní. Jelikož cílů tohoto nařízení, totiž posílení boje proti trestným činům poškozujícím nebo ohrožujícím finanční zájmy Unie zřízením Úřadu, nemůže být dosaženo uspokojivě členskými státy Evropské unie vzhledem k nejednotnosti stíhání trestných činů spáchaných proti finančním zájmům Unie na vnitrostátní úrovni, ale spíše jich z toho důvodu, že Úřad bude*

¹² Evropská komise - oficiální internetová stránka EU [online]. [cit. 28.2.2023]. Dostupné z https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/MEMO_18_4767

*příslušný pro stíhání těchto trestných činů, může být lépe dosaženo na úrovni Unie, může Unie přijmout opatření v souladu se zásadou subsidiarity stanovenou v článku 5 Smlouvy o EU. V souladu se zásadou proporcionality stanovenou v uvedeném článku nepřekračuje toto nařízení rámec toho, co je nezbytné pro dosažení těchto cílů, a zajišťuje co nejmenší narušení právních řádů a institucionálních struktur členských států“.*¹³

Jedná se o shrnutí předchozích zkušeností, kdy bylo vyšetřování trestných činů proti finančním zájmům EU vedeno výhradně na vnitrostátní úrovni a žádný centralizovaný orgán EU do něj nemohl zasahovat, jako v případě OLAFu, který mohl pouze předkládat podněty pro případné vyšetřování. Z obsahu zdůvodnění je patrné, že Rada tento způsob boje považovala za neefektivní a nedostačující. Zároveň se zde vyjadřuje k citlivé otázce zasahování do vnitrostátní trestní politiky participujících členských států. Rada zároveň zdůrazňuje, že jedná v souladu se zásadou subsidiarity a proporcionality. Tedy v případě zásady subsidiarity je cílů zamýšlených tímto nařízením možné lépe dosáhnout na úrovni EU, zejména při vyšetřování přeshraniční trestné činnosti, kdy nařízení v těchto případech nejen umožňuje, ale i předpokládá úzkou spolupráci mezi jednotlivými evropskými pověřenými žalobci. V případě zásady proporcionality pak nařízení představuje co nejmenší zásah do právních řádů členských států zejména tím, že o vině či nevině Úřadem stíhaných osob, rozhodují vnitrostátní soudy v souladu s vnitrostátním trestním právem.

2.2.1 Předmět a definice

V první kapitole je stanoveno, že se tímto nařízením zřizuje Úřad evropského veřejného žalobce (v dalších kapitolách jen Úřad) a stanoví se pravidla jeho fungování. Dále jsou zde uvedeny základní definice pojmů, zejména je definován pojem "finanční zájmy Unie" jako veškeré příjmy, výdaje a aktiva, které jsou pokryty z rozpočtu Unie a rozpočtů orgánů, institucí a jiných subjektů zřízených podle Smluv a rozpočtů, které jsou jimi spravovány a kontrolovány, které z těchto rozpočtů pocházejí nebo které do nich mají být odvedeny.¹⁴ Tato definice byla

¹³ Nařízení Rady (EU) 2017/1939. Bod 12.

¹⁴ Nařízení Rady (EU) 2017/1939. Článek 2.

převzata ze směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1371 ze dne 5. července 2017 o boji vedeném trestněprávní cestou proti podvodům poškozujícím nebo ohrožujícím finanční zájmy Unie, které bude věnována samostatná kapitola. S pojmem finanční zájmy EU již bylo pracováno ještě před přijetím nařízení, např. ve Smlouvě o ústavě pro Evropu a Lisabonské smlouvě, kdy ochrana finančních zájmů Unie byla hlavním důvodem pro zřízení Úřadu.

2.2.2 Zřízení, úkoly a základní zásady Úřadu

Druhá kapitola deklaruje zřízení Úřadu jako samostatné nezávislé instituce EU, s vlastní právní osobností. Hlavními úkoly Úřadu pak jsou:

- odpovědnost za vyšetřování a trestní stíhání pachatelů a spolupachatelů trestných činů poškozujících nebo ohrožujících zájmy EU, jež jsou stanoveny v již zmíněné směrnici (EU) 2017/1371 a vymezeny nařízením,
- provádění úkonů vyšetřování a trestního stíhání,
- výkon úlohy žalobce před příslušnými soudy členských států do vydání pravomocného rozhodnutí.

V souladu se základními zásadami Úřad při své činnosti dbá na dodržování práv, zakotvených v Listině základních práv EU, je vázán zásadami právního státu a proporcionality, vede svá vyšetřování nestranně a usiluje o získání veškerých souvisejících důkazů, ať už usvědčujících nebo ospravedlňujících, a své vyšetřování zahájí a provádí bez zbytečného odkladu. Další základní zásady se týkají otázky vnitrostátního práva, tedy že vyšetřování a trestní stíhání Úřadu se řídí nařízením a vnitrostátní právo se použije v rozsahu, ve kterém není daná věc upravena nařízením. V případě, že se případ řídí vnitrostátním právem i nařízením, má přednost nařízení. Vnitrostátním právem se pak rozumí právo toho členského státu, jehož evropský pověřený žalobce daný případ projednává, jestliže není stanoveno jinak. Nařízením je dále uloženo příslušným vnitrostátní orgánům aktivně napomáhat a podporovat vyšetřování a trestní stíhání, vedená Úřadem, přičemž se řídí zásadou loajální spolupráce.

Nezávislost Úřadu je podpořena ve čl. 6, který stanoví, že žádná z osob, jenž ho zastupuje, ani jeho zaměstnanci při výkonu svých povinností nevyhledávají ani nepřijímají pokyny od žádné osoby mimo Úřad, od žádného

členského státu EU ani od žádného orgánu, instituce nebo jiného subjektu EU. Žádný z těchto subjektů se nesnaží Úřad při jeho výkonu ovlivňovat a respektují jeho nezávislost.

Úřad za svou obecnou činnost odpovídá pouze Evropskému parlamentu, Radě a Komisi. Za tímto účelem je povinen vydávat o své činnosti výroční zprávy ve všech jazycích orgánů EU a zprávy předkládat Evropskému parlamentu, Radě a Komisi, a taktéž i vnitrostátním parlamentům členských států.¹⁵

2.2.3 Postavení, struktura a organizace úřadu

Třetí kapitola hovoří o Úřadu jako o neoddělitelné instituci EU, fungující jednotně s decentralizovanou strukturou, s organizací na centrální i decentralizované úrovni. Centrální úroveň je myšlena ústředí v místě sídla Úřadu, tj. v Lucembursku. Decentralizovanou úroveň představují evropské pověření žalobci, kteří sídlí v jednotlivých členských státech.

Ústředí sestává z kolegia, stálých komor, evropského nejvyššího žalobce, jeho náměstků, evropských žalobců a správního ředitele.

Kolegium Úřadu je tvořeno evropským nejvyšším žalobcem, který kolegiu předsedá a odpovídá za jeho přípravu, a jedním žalobcem z každého členského státu. Kolegium zasedá pravidelně a především dopovídá za obecný dohled nad činností Úřadu, přijímá rozhodnutí o strategických otázkách a o obecných otázkách vyplývajících z konkrétních případů, zejména s cílem zajistit jednotu, účinnost a soudržnost politiky Úřadu v oblastech trestního stíhání ve všech členských státech. Rozhodnutí kolegia jsou přijímány prostou většinou a v případě rovnosti hlasů má rozhodující hlas nejvyšší evropský žalobce.

Na návrh nejvyššího evropského žalobce jsou kolegiem zřízeny stále komory, které sledují a řídí veškerá vyšetřování a trestní stíhání vedená evropskými pověřenými žalobci. Dále pak zajišťují koordinaci vyšetřování a trestní stíhání v přeshraničních případech a zajišťují provádění rozhodnutí kolegia. Počet stálých komor, jejich složení a rozdělení pravomoci mezi komorami se stanoví v souladu s jednacím řádem Úřadu, při zohlednění jeho funkčních potřeb. Stále

¹⁵ Nařízení Rady (EU) 2017/1939. Článek 3-7.

komory seskládají z předsedy, tím je buď nejvyšší evropský žalobce, jeden z jeho náměstků, nebo evropský žalobce jmenovaný do funkce předsedy, a dvou stálých členů. Rozhodnutí jsou přijímána prostou většinou a mezi hlavní řešené otázky patří zejména podání obžaloby, odložení případu, uplatnění zvláštního způsobu řízení, postoupení případu vnitrostátním orgánům a znovu zahájení vyšetřování. Jestliže je to třeba, stále komory dále přijímají rozhodnutí o předání pokynu k zahájení vyšetřování nebo uplatnění evokačního práva evropskému pověřenému žalobci, o přednesení strategické nebo obecné otázky vyplývající z jednotlivých případů kolegiu, o přidělení nebo předání případu a o schválení rozhodnutí evropského žalobce, že vyšetřování povede sám.

Evropský nejvyšší žalobce je vedoucím Úřadu, organizuje jeho práci a řídí jeho činnost. Dále zastupuje Úřad ve vztahu k orgánům EU a třetím stranám. Evropský nejvyšší žalobce může svými úkoly souvisejícími se zastupováním úřadu pověřit jednoho ze svých dvou náměstků. Ti jsou jmenováni, aby mu byli nápomocni při výkonu jeho povinností a zastupovali ho v době nepřítomnosti nebo v případech, kdy nemůže své povinnosti vykonávat. Evropský nejvyšší žalobce je jmenován po vzájemné dohodě Evropským parlamentem a Radou na funkční období sedmi let, které nelze obnovit. Kandidáti musí být členy státních zastupitelství nebo jiných justičních orgánů v členských státech nebo aktivními evropskými žalobci. Musí poskytovat veškeré záruky nezávislosti a mít kvalifikaci, nezbytnou ve svém členském státě ke jmenování do vysokých funkcí v rámci státního zastupitelství nebo soudů, relevantní praktické zkušenosti s vnitrostátními právními systémy, finančním šetřením a mezinárodní justiční spolupráci v trestních věcech. Stejně tak musí mít dostatečné zkušenosti v oblasti řízení a kvalifikaci pro tuto funkci. Po jmenování vykonává nejvyšší žalobce svou funkci po uvedené dobu, během které může být odvolán pouze Soudním dvorem na žádost Evropského parlamentu, Rady nebo Komise, pokud shledají, že již není schopen vykonávat své povinnosti, nebo že své povinnosti závažným způsobem porušil.

Evropští žalobci jménem stálé komory a v souladu s jejími pokyny, dohlížejí na vyšetřování a trestní stíhání, vedená evropskými pověřenými žalobci, kteří daný případ projednávají ve svém členském státě. V rámci své činnosti předkládají stálé komoře shrnutí případů, na které dohlížejí, a případně návrhy rozhodnutí, jež mají být komorou přijaty. V konkrétním případě mohou v souladu s vnitrostátní

právem vydat evropským pověřeným žalobcům pokyn, kdykoli je to nezbytné pro účinné vedení vyšetřování nebo trestního stíhání, v zájmu spravedlnosti nebo k zajištění soudržného fungování Úřadu. Dále při svém dohledu provádí vnitřní přezkum úkonů evropského pověřeného žalobce, pokud tak stanoví vnitrostátní právo daného členského státu a jestliže by k tomu jinak byly příslušné vnitrostátní struktury státního zastupitelství. Zároveň je styčnou osobou mezi stálými komisemi a evropskými pověřenými žalobci, kterým poskytují veškeré relevantní informace z ústředí a naopak. Evropský žalobce je jmenován z kandidátů, splňujících stejné podmínky jako kandidáti pro evropského nejvyššího žalobce s výjimkou, že nemusí mít dostatečné zkušenosti v oblasti řízení a dostatečnou kvalifikaci pro řídicí funkci. Každý členský stát do funkce navrhne tři kandidáty, ze kterých Rada vybere jednoho, jehož jmenuje evropským žalobcem na funkční období šesti let, jenž nelze obnovit, ale může být z rozhodnutí Rady prodlouženo o dobu nejvýše tří let. Po uplynutí této doby funkční období končí. Jestliže evropský žalobce závažným způsobem poruší povinnosti, nebo je nemůže vykonávat, může být odvolán Soudním dvorem, na žádost Evropského parlamentu, Rady nebo Komise.

Evropští pověření žalobci jednají jménem Úřadu ve svých členských státech. Mají stejné pravomoci jako vnitrostátní žalobci, pokud jde o vyšetřování, trestní stíhání a podání obžaloby, tedy předkládají odůvodnění obžaloby a podílí se na dokazování. Dále uplatňují dostupné opravné prostředky v souladu s vnitrostátním právem. Odpovídají za vyšetřování a trestní stíhání, která zahájili sami, která jim byla přidělena nebo která převzali za použití svého evokačního práva, přičemž se řídí pokyny pověřené stálé komory a dohlížejícího evropského žalobce. V každém členském státě se nacházejí dva či více pověřených žalobců, jejichž počet a rozdělení věcné a místní příslušnosti schvaluje evropský nejvyšší žalobce po konzultaci s příslušnými orgány členských států. Pokud jim to nebrání v plnění jejich povinností podle nařízení, mohou evropští pověření žalobci souběžně vykonávat funkce vnitrostátních žalobců. Evropské pověřené žalobce jmenuje na funkční období pěti let kolegium na návrh evropského nejvyššího žalobce z kandidátů, navržených členskými státy. Evropští pověření žalobci musí být od okamžiku jmenování do funkce až do svého odvolání aktivními členy státních zastupitelství nebo soudních orgánů v příslušných členských státech,

které je navrhly. Dále musí poskytovat veškeré záruky nezávislosti a mít potřebnou kvalifikaci a relevantní praktické zkušenosti s vnitrostátním právním systémem. V případě, že již evropský pověřený žalobce tyto podmínky nesplňuje, nebo v případě, že není schopen vykonávat své povinnosti nebo je závažným způsobem porušil, může být odvolán kolegiem. Nezávislost evropského pověřeného žalobce je podpořena tím, že ho členský stát nesmí odvolat, ani mu bez souhlasu nejvyššího evropského žalobce uložit disciplinární opatření z důvodů souvisejících s výkonem jeho povinností.¹⁶

2.2.4 Právomoc a výkon pravomoci úřadu

Čtvrtá kapitola se zabývá zejména příslušností Úřadu. Ten je věcně příslušný ve vztahu k trestním činům poškozujícím nebo ohrožujícím finanční zájmy EU, které jsou vyjmenovány v již několikrát zmíněné směrnici EU 2017/1371, a které byly provedeny ve vnitrostátním právu bez ohledu na to, zda by stejné trestní jednání mohlo být podle vnitrostátního práva klasifikováno jako jiný druh trestného činu. Úřad je rovněž příslušný pro trestné činy s účastí na zločinném spolčení, pokud se taková trestná činnost zaměřuje na páchání trestných činů, uvedených ve směrnici. V případě, že jsou tyto trestné činy neoddelitelně spjaty s jakýmkoliv trestným činem, je k jejich vyšetřování taktéž věcně příslušný Úřad. V každém případě platí, že Úřad není příslušný pro trestné činy, týkající se vnitrostátních daní, včetně trestných činů s nimi spjatých.

Osobní a místní příslušnost Úřadu je dána, pokud věcně příslušné trestné činy byly zcela nebo z části spáchány na území jednoho či více členských států, nebo byly spáchány státním příslušníkem členského státu za předpokladu, že členský stát má příslušnost k těmto trestným činům. Dále v případech, kdy byly spáchány mimo území členských států osobou, na níž se v době spáchání trestného činu vztahoval služební či pracovní řád za předpokladu, že je dána příslušnost členského státu k těmto trestným činům, pokud byly spáchány mimo jeho území.

Úřad vykonává svou pravomoc tím, že zahájí vyšetřování nebo rozhodne o

¹⁶ Nařízení Rady (EU) 2017/1939. Článek 8-17.

uplatnění svého evokačního práva. V tom případě nesmějí příslušné vnitrostátní orgány vykonávat vlastní pravomoc ke stejnému trestnímu jednání. Ve věci trestných činů, které by byly příslušné Úřadu, ale byla nebo mohla být způsobena škoda nižší než 10.000 EUR, může svou pravomoc vykonat, pouze pokud má případ dopad na úrovni EU, nebo by mohli být ze spáchání takového trestného činu podezřelí členové orgánů, úředníci nebo jiní zaměstnanci EU. Naopak Úřad se zdrží výkonu svých pravomocí ve vztahu k trestným činům, ke kterým je příslušný, pokud nejvyšší sankce za takový čin ve vnitrostátním právu není přísnější než nejvyšší sankce za jiný neoddělitelně spjatý trestný čin, nespádající do pravomoci Úřadu. Výjimkou jsou situace, kdy byl tento neoddělitelně spjatý trestný čin nástrojem ke spáchání trestného činu spadajícího do působnosti Úřadu. Úřad se také může zdržet vyšetřování, jestliže existuje důvod předpokládat, že škoda, která trestným činem byla nebo mohla být způsobena finančním zájmům EU, nepřesahuje škodu, která byla nebo mohla být způsobena jiné oběti. V takovém případě Úřad po předchozí konzultaci předá případ příslušnému vnitrostátnímu orgánu.

Úřadu je dále dána povinnost uvědomit bez zbytečného odkladu příslušné vnitrostátní orgány o každém svém rozhodnutí, o výkonu nebo zdržení svých pravomocí. Nedojde-li mezi Úřadem a vnitrostátními orgány, pověřenými trestním stíháním, ke shodě v otázce příslušnosti ve vyjmenovaných případech, rozhodne o ní členskými státy určený vnitrostátní orgán, příslušný k stanovení příslušnosti v případech trestního stíhání na vnitrostátní úrovni.

V této kapitole je dále orgánům, institucím a jiným subjektům EU, stejně tak orgánům členských států, příslušným podle vnitrostátního práva, uložena vůči Úřadu ohlašovací povinnost ve věci jakéhokoliv trestního jednání, u něhož by mohl vykonávat svou pravomoc. Taktéž pokud justiční nebo donucovací orgány členského státu zahájí vyšetřování v souvislosti s takovým trestným činem, nebo pokud kdykoli po zahájení vyšetřování shledají, že se vyšetřování takového trestního činu týká, bez zbytečných odkladů o tom Úřad uvědomí, aby mohl rozhodnout, zda uplatní své evokační právo. Ohlášení musí obsahovat alespoň popis zjištěných skutečností, včetně posouzení škody, která byla nebo mohla být způsobena, předpokládanou právní kvalifikaci jednání a veškeré dostupné informace o potencionálních obětech, podezřelých a dalších dotčených osobách.

Úřad následně rozhodne, jestli existují důvody pro zahájení vyšetřování nebo pro uplatnění jeho evokačního práva. Když takové důvody neshledá ani nevyužije svého evokačního práva, informuje o tom orgán, který zprávu podal, oběti trestných činů a stanoví-li tak vnitrostátní právní předpis, i jiné osoby, které trestný čin ohlásily. V jednotlivých případech může Úřad od orgánů, institucí a jiných subjektů EU a orgánů členských států požadovat sdělení relevantních informací, které se mohou týkat jiných porušení předpisů, jestliže způsobila škodu finančním zájmům EU, i když tato porušení nespádají do jeho pravomoci. Povinnost sdílet informace má i Úřad vůči příslušným vnitrostátním orgánům, pokud se při své činnosti dozví, že by mohl být spáchán trestný čin mimo rozsah jeho pravomoci. V takovém případě o tom příslušné orgány uvědomí a předá jim veškeré související důkazy.¹⁷

2.2.5 Pravidla pro postupy při vyšetřování, vyšetřovací úkony, trestní stíhání a alternativní opatření k trestnímu stíhání

Pátá kapitola se věnuje zahájení vyšetřování Úřadem, jeho průběhem, až po jeho ukončení.

Vyšetřování zahajuje evropský pověřený žalobce v členském státě, který je podle svého vnitrostátního práva příslušný pro daný trestný čin, pokud v souladu s vnitrostátním právem existují dostatečné důvody se domnívat, že došlo nebo dochází ke spáchání trestného činu, spadajícího do pravomoci Úřade. V případě, že se Úřad rozhodne zahájit vyšetřování na základě ohlášení, bez zbytečného odkladu o tom informuje orgán, který ohlášení podal. Samotný případ pak zpravidla zahajuje a projednává evropský pověřený žalobce, kterému v případě nezahájení vyšetřování může stálá komora, jíž byl případ přidělen, uložit pokyn k zahájení vyšetřování. Příslušnost evropského pověřeného žalobce je dána podle členského státu, v němž se trestná činnost soustřeďuje. Jestliže bylo spácháno několik souvisejících trestných činů spadajících do pravomoci Úřadu v několika členských státech, je příslušné ten pověřený žalobce, v němž byla spáchána většina trestných činů. Evropská pověřený žalobce z jiného členského státu, než

¹⁷ Nařízení Rady (EU) 2017/1939. Článek 22-25.

který je pro daný případ příslušný, může vyšetřování zahájit nebo od stálé komory obdržet pokyn k zahájení vyšetřování, pouze pokud je odchylka podle uvedených pravidel řádně odůvodněna, se zohledněním těchto kritérií v následujícím pořadí:

- místo obvyklého bydliště podezřelé nebo obviněné osoby,
- státní příslušnost podezřelé nebo obviněné osoby,
- místo, kde došlo k hlavní finanční škodě.

Do přijetí rozhodnutí o zahájení trestního stíhání se může příslušná stálá komora v případě, pro nějž je příslušný více než jeden členský stát, po konzultaci s evropskými žalobci nebo dotčenými evropskými pověřenými žalobci, rozhodnout o předání případu evropskému pověřenému žalobci v jiném členském státě nebo případy sloučit či rozdělit a u každého případu vybrat evropského pověřeného žalobce, který případ projedná. Podmínkou takového postupu je, že rozhodnutí bylo vydáno v obecném zájmu spravedlnosti a v souladu s obecnými kritérii pro výběr evropského pověřeného žalobce. O každém zahájení vyšetřování je Úřad bez zbytečných odkladů povinen vyrozumět příslušné vnitrostátní orgány.

Jak již bylo řečeno, pokud justiční nebo donucovací orgány členského státu zahájí vyšetřování v souvislosti s trestným činem, spadajícím do pravomoci Úřadu, jsou ho o tom povinni vyrozumět. Úřad poté ve lhůtě nejpozději pěti dní rozhodne, zda uplatní své evokační právo, o čemž vyrozumí příslušné úřady. Během této lhůty nesmějí vnitrostátní orgány přijmout žádná rozhodnutí, která by mohla mít za následek neuplatnění evokačního práva Úřadem. Zároveň musejí přijmout v souladu s vnitrostátním právem jakákoli naléhavá opatření nezbytná k tomu, aby se zajistilo účinné vyšetřování a trestní stíhání. Pokud vnitrostátní orgány nesplní svou oznamovací povinnost a Úřad se o zahájení vyšetřování dozví jiným způsobem, sám o tom uvědomí příslušné orgány, a poté již postupuje standardním způsobem. V případě uplatnění evokačního práva, předají příslušné orgány členských států spis Úřadu a zdrží se provádění dalších vyšetřovacích úkonů, týkajících se téhož trestného činu. Evokační právo může uplatnit evropský pověřený žalobce z kteréhokoli členského státu, jehož příslušné orgány zahájily vyšetřování v souvislosti s trestným činem, spadajícím do pravomoci Úřadu. Pokud pověřený evropský žalobce rozhodne o neuplatnění evokačního práva, vyrozumí o tom stálou komoru, kterou může být rozhodnutí evropského pověřeného žalobce potvrzeno, nebo vydá rozhodnutí o předání pokynu k

uplatnění evokačního práva. Kolegium Úřadu pak může dále v konkrétních případech rozhodnout o nepřevzetí případu za využití evokace, jestliže v souvislosti s trestnými činy, které způsobily nebo mohly způsobit škodu finanční zájmům EU nižší než 100.000 Kč, s ohledem na závažnost jednání nebo složitost řízení, není třeba, aby byl případ vyšetřován na úrovni EU. O uplatnění či neuplatnění evokačního práva Úřad vždy vyrozumí příslušné vnitrostátní orgány.

Vyšetřování je následně vedeno evropským pověřeným žalobcem, který buď provádí vyšetřování sám v souladu s nařízením a vnitrostátním právem, nebo vydává pokyny příslušným orgánům členského státu, které zajistí, aby byly všechny pokyny dodrženy a přijata opatření, kterými je pověřil. Orgány vnitrostátního práva mohou v souladu s vnitrostátním právem přijímat naléhavá opatření, nezbytná k zajištění účinného vyšetřování, i pokud výslovně nejednají na pokyn evropského pověřeného žalobce, avšak musí ho o tom bezodkladně vyrozumět. Pokud v dané věci dojde k jakýmkoli významným změnám, podává evropský pověřený žalobce zprávu příslušnému evropskému žalobci a stálé komoře. Jestliže pověřený žalobce nemůže provádět vyšetřování, trestní stíhání, nebo nedodržuje-li pokyny dohlížejícího evropského žalobce či stálé komory, může komora na návrh evropského žalobce rozhodnout o předání případu jinému evropskému pověřenému žalobci ve stejném členském státě.

Ve výjimečných případech může dohlížející evropský žalobce po obdržení souhlasu příslušné stálé komory vést vyšetřování osobně, obdobným způsobem jako pověřený žalobce, jestliže se to jeví jako nezbytné v zájmu účinnosti vyšetřování či trestního řízení. Taktéž v případech, ve kterých se s ohledem na jejich možný dopad na úrovni EU jedná o závažný trestný čin, a dále v souvislosti s vyšetřování trestné činnosti úředníků, zaměstnanců nebo členů orgánů EU, nebo když selže mechanismus předávání případů mezi pověřenými žalobci na úrovni členských států.

Evropský pověřený žalobce, při vyšetřování minimálně trestných činů s horní hranicí trestní sazby nejméně čtyř let, je u příslušných vnitrostátních orgánů členských států oprávněn vyžádat vyšetřovací úkony, konkrétně:

-Vykonat prohlídku všech prostor, pozemků, dopravních prostředků, soukromého obydlí, oděvů a jakéhokoli jiného osobního majetku nebo počítačového systému a

přijmout veškerá zajišťovací opatření nezbytná k zachování jejich neporušenosti a k tomu, aby se předešlo k znehodnocení důkazů.

-Zajistit předložení veškerých souvisejících předmětů či dokumentů v původní nebo jiné stanovené podobě.

-Zajistit předložení uložených počítačových dat, šifrovaných či nešifrovaných, v původní nebo jiné stanovené podobě, včetně údajů o bankovních účtech a provozních údajů, s výjimkou údajů konkrétně zadržovaných v souladu s vnitrostátními právními předpisy, souvisejících s národní bezpečností, obranou a veřejnou bezpečností.

-Zajistit nástroje trestné činnosti a výnosy z ní, včetně majetku, u něhož se očekává, že bude předmětem propadnutí na základě rozhodnutí soudu, u kterého probíhá soudní řízení, pokud existuje důvod se domnívat, že majitel či držitel nástrojů trestné činnosti nebo výnosů nebo osoba je kontrolující se bude snažit zmařit výkon rozhodnutí nařizujícího propadnutí.

-Zachycovat elektronickou komunikaci podezřelé nebo obviněné osoby, která probíhá prostřednictvím libovolných prostředků používaných touto osobou pro elektronickou komunikaci.

-Technickými prostředky sledovat a vyhledávat jakýkoli předmět, včetně sledování zásilek s věcmi.

Dále mají evropské pověření žalobci pravomoc vyžádat si nebo nařídit ve svých členských státech vedle uvedených úkonů i jakákoli další opatření, která jsou podle vnitrostátního práva v podobných případech státním zástupcům dostupná. Při nařizování všech těchto úkonů musí existovat dostatečné důvody se domnívat, že by konkrétní úkon nebo opatření mohlo poskytnout informace nebo důkazy přínosné pro vyšetřování. Také nesmí být dostupné jiné opatření, které by představovalo menší zásah do práv dotčených osob a zároveň by umožňovalo dosažení stejného cíle. Evropský pověřený žalobce dále může nařídit zatčení podezřelé či obviněné osoby, stejně tak její vzetí do vazby v souladu s vnitrostátním právem, použitelným v obdobných případech. Pokud podezřelá nebo obviněná osoba nepobývá v členském státě, kde se případ projednává, může evropský pověřený žalobce vydat evropský zatýkací rozkaz nebo požádat o jeho vydání dotyčný členský stát. Pokud je nezbytné požádat o vydání osoby, nacházející se v jiné než členské zemi, může evropský pověřený žalobce požádat

příslušný orgán svého členského státu, aby vydal žádost o vydání osoby v souladu s příslušnými smlouvami nebo vnitrostátním právem.

V případech přeshraničního vyšetřování evropsťi pověřený žalobci úzce spolupracují, vzájemně si pomáhají a pravidelně spolu případy konzultují. Je-li nutné provést opatření v jiném členském státě, než je stát evropského pověřeného žalobce, sám rozhodne o přijetí nezbytných opatření a přidělí je evropskému pověřenému žalobci, nacházejícímu se ve státě, kde má být opatření provedeno, o čemž informuje dohlížejícího evropského žalobce. Pokud se podle práva osloveného členského státu požaduje pro zadaný úkon soudní povolení, zajistí je oslovený pověřený žalobce v souladu s právem daného členského státu. Naopak v případě, kdy oslovený členský stát soudní povolení nevyžaduje, ale požaduje-li to právo státu evropského pověřeného žalobce, který případ projednává, zajistí si takové soudní povolení sám.

Vyšetřování Úřadu pak může skončit těmito způsoby:

1. Pokud v průběhu vyšetřování vyplyne, že skutečnosti, které byly předmětem vyšetřování, nenaplňují skutkovou podstatu trestného činu, pro který je příslušný Úřad, rozhodne stálá komora bez zbytečného odkladu o postoupení případu příslušným vnitrostátním orgánům.
2. Stejně bude postupováno v případě, že již nejsou splněny zvláštní podmínky pro výkon pravomocí Úřadu, tj. u trestných činů se škodou nižší než 10.000 EUR, trestný čin nemá nadále dopad na úrovni EU, neprokázalo se podezření, že se skutku dopustil úředník, zaměstnanec nebo člen orgánů EU.
3. Jestliže se kolegium, s ohledem na trestné činy, které mohly nebo způsobily škodu finančním zájmům EU menší než 100.000 EUR, domnívá, že vzhledem ke stupni závažnosti trestného činu či složitosti řízení v konkrétním případě není třeba, aby byl daný případ vyšetřován nebo trestné stíhán na úrovni EU, vydá pokyny, umožňující stálé komoře postoupit případ vnitrostátním orgánům.
4. Pokud evropský veřejný žalobce, který případ projednává, považuje vyšetřování za dokončené, předloží dohlížejícímu evropskému žalobci zprávu, obsahující stručné vyličení případu a návrh rozhodnutí o tom zda:

- A)** vést trestní stíhání u vnitrostátních soudů,
- B)** případ postoupit vnitrostátním orgánům, z důvodů uvedených pod body 1) až 3),
- C)** případ odložit,
- D)** bude využit zvláštní způsob řízení.

Dohlížející evropský žalobce tyto dokumenty předá příslušné stálé komoře, přičemž k nim může připojit vlastní posouzení. Pokud pak stálá komora přijme rozhodnutí navržené evropským pověřeným žalobcem, postupuje v souladu s ním. Jestliže stálá komora dospěje k jinému závěru, tedy že navržené rozhodnutí nepřijme, provede vlastní přezkum spisu. Poté přijme konečné rozhodnutí nebo udělí další pokyny evropskému pověřenému žalobci.

Ad písm. **A)**, pokud evropský veřejný žalobce předloží návrh rozhodnutí navrhuující podat obžalobu, rozhodne o ní stálá komora do 21 dnů. Pokud tak neučiní, považuje se navržené rozhodnutí za přijaté. V případě navrnutí podání obžaloby již nemůže stálá komora rozhodnout o odložení případu, avšak může na návrh evropského pověřeného žalobce spojit několik případů, v nichž bylo vyšetřování vedeno různými evropskými žalobci proti stejné osobě nebo osobám, s cílem je trestně stíhat před soudy jediného členského státu. Jestliže je pro daný případ příslušných více států, stálá komora zpravidla rozhodne předložit případ k trestnímu stíhání v členském státě evropského pověřeného žalobce, který případ projednává. Soudy členských států v takových případech nemohou odmítnout předložené důkazy jen proto, že byly nashromážděny v jiných členských státech nebo v souladu s právem jiného členského státu. Tímto však není dotčeno právo příslušného soudu na nezávislé posuzování důkazů. Pokud je po vydání rozhodnutí soudu evropským pověřeným žalobcem zvažováno podání opravné prostředku, předloží nejprve příslušné stálé komoře zprávu spolu s návrhem rozhodnutí a vyčká jejích pokynů. Pokud by to nebylo možné provést ve lhůtě, stanovené k podání opravných prostředků vnitrostátní právem, je pověřený žalobce oprávněn podat opravný prostředek i bez předchozího pokynu stálé komory, které o tom neprodleně podá zprávu. Komora posléze rozhodne o zachování nebo zpětvzetí opravného prostředku.

Ad písm. **C**), pokud trestní stíhání podle práva členského státu, ve kterém se nachází evropský pověřený žalobce, není možné, rozhodne stálá komise na základě jeho zprávy o odložení případu proti určité osobě z důvodů:

- úmrťi podezřelé nebo obviněné osoby nebo likvidace podezřelé nebo obviněné právnické osoby,
- nepříčetnosti podezřelé nebo obviněné osoby,
- amnestie, udělené podezřelé nebo obviněné osobě,
- imunity, udělené podezřelé nebo obviněné osobě, pokud nebyla zrušena,
- uplynutí vnitrostátní zákonné promlčecí doby,
- v případě, kdy již bylo v souvislosti s totožným jednáním podezřelé nebo obviněné osoby vydáno konečné rozhodnutí,
- pro nedostatek relevantních důkazů.

Pouze skutečnost, že byl případ odložen, nebrání dalšímu vyšetřování, jestliže dojde ke zjištění nových důkazů, o nichž Úřad v době rozhodnutí nevěděl a byl s nimi obeznámen až po rozhodnutí. Příslušná stálá komora poté vydá rozhodnutí znovu zahájit vyšetřování. Pokud Úřad rozhodne o odložení případu, oznámí to příslušným vnitrostátním orgánům, dále o tom uvědomí orgány, instituce a jiné orgány EU a ve vhodných případech v souladu s vnitrostátním právem i osoby podezřelé, obviněné a oběti trestného činu.

Ad písm. **D**), pokud příslušné vnitrostátní právo umožňuje zvláštní způsob řízení, jehož cílem je konečné rozhodnutí ve věci na základě podmínek dohodnutých s podezřelou osobou, může evropský pověřený žalobce navrhnout příslušné stálé komoře, aby použila tento způsob řízení v souladu s podmínkami stanovenými ve vnitrostátním právu. O návrhu pak rozhoduje stálá komora, přičemž zohledňuje závažnost trestného činu, zejména s přihlédnutím ke způsobené škodě a ochotu podezřelého nahradit škodu způsobenou protiprávním jednáním. Také dbá, aby bylo použítí zvláštního způsobu řízení v souladu s obecnými cíli a základními zásadami Úřadu. Po dokončení zvláštního způsobu řízení a po splnění podmínek smluvených s podezřelou osobou, vydá stálá komora evropskému pověřenému žalobci pokyn k tomuto způsobu řízení s cílem vydat v dané věci konečné rozhodnutí.¹⁸

¹⁸ Nařízení Rady (EU) 2017/1939. Článek 26-37.

2.2.6 Procesní záruky a soudní přezkum

V šesté kapitole jsou garantována práva podezřelých a obviněných osob, jednak zakotvená v Listině základních práv Evropské unie, zejména právo na spravedlivý proces a právo na obhajobu, a jednak výslovně uvedená v nařízení, kdy každá podezřelá nebo obviněná osoba má v trestním řízení prováděným Úřadem alespoň tato níže uvedená procesní práva, stanovená právem EU, včetně směrnic, týkajících se práv podezřelých a obviněných osob v trestním řízení, jak byly provedeny ve vnitrostátním právu. Konkrétně se jedná o právo:

- na tlumočení, překlad, na informace a přístup k materiálům o případu,
- na přístup k obhájci a právo na komunikaci se třetími osobami a jejich informování v případě zatčení,
- právo nevypovídat, právo na právní pomoc a právo na presumpci nevinu.

Mimo uvedených práv mají dále podezřelé či obviněné osoby veškerá procesní práva, která jsou obsažena ve vnitrostátních předpisech, včetně možnosti provádět důkazy, vyžadovat jmenování znalce, posouzení případu znalcem, navrhnout výslechy svědků a požadovat, aby Úřad tato opatření získal v zájmu obhajoby. Veškeré procesní úkony Úřadu, které mají mít právní účinky vůči třetím osobám, podléhají přezkumu příslušnými vnitrostátními soudy v souladu s požadavky a postupy dle vnitrostátního práva.

Soudní dvůr Evropské unie rozhoduje o předběžných otázkách, souvisejících s platností procesních úkonů Úřadu, pokud je otázka platnosti vznesena u kteréhokoliv soudu členského státu přímo na základě práva EU. Taktéž o otázkách, vztahujících se k výkladu nebo platnosti ustanovení práva EU. Soudní dvůr EU dále přezkoumává rozhodnutí Úřadu o odložení případu, pokud je zpochybněno přímo na základě práva EU. Zároveň rozhoduje o jakémkoliv sporu o náhradě újmy způsobené Úřadem, o jakémkoli sporu o rozhodčích doložkách obsažených ve smlouvách Úřadu, o jakémkoli sporu o záležitostech zaměstnanců Úřadu a také na návrh Evropského parlamentu, Rady nebo Komise o odvolání evropského veřejného žalobce z důvodu závažného porušení povinností či neschopnosti uložené povinnosti vykonávat.¹⁹

¹⁹ Nařízení Rady (EU) 2017/1939. Článek 41-42.

2.2.7 Zpracování informací

Sedmá kapitola je věnována přístupu Úřadu k informacím, systému správy případů a vedení spisů. Evropským pověřeným žalobcům je k výkonu jejich činnosti umožněno získávat veškeré relevantní informace uložené ve vnitrostátních databázích pro vyšetřování trestných činů a databázích donucovacích orgánů a dalších příslušných rejstřících orgánů veřejné moci, za stejných podmínek, jaké se v podobných případech uplatňují podle vnitrostátního práva. Stejně tak mohou získávat veškeré relevantní informace, které spadají do jejich pravomoci, uložené v databázích a rejstřících orgánů, institucí a jiných subjektů EU.

Pro efektivní činnost Úřadu byl zřízen systém správy případů, jehož účelem je podpora řízení vyšetřování a trestních stíhání, zejména řízením vnitřních toků informací a podporou vyšetřování v přeshraničních případech, zajištění zabezpečeného přístupu k informacím o vyšetřování a trestním stíhání na úrovni ústředí. Evropským pověřeným žalobcům je tak umožněno vzájemné provázání informací a získávání údajů pro operativní analýzy a statistické účely, usnadnění dohledu nad vyšetřováním s cílem zajistit, aby zpracování operativních osobních údajů bylo zákonné. Samotný systém správy případů pak obsahuje rejstřík informací získaných Úřadem od jiných subjektů, včetně veškerých rozhodnutí ve vztahu k těmto informacím, seznam všech spisů a veškeré informace ze spisů uložených v elektronické podobě v systému správy případů. Do tohoto systému pak mají přístup zejména evropský nejvyšší žalobce, náměstci evropského žalobce, další evropské žalobce a evropské pověřené žalobce.

Systém správy případů, je reakcí na povinnost evropského pověřeného žalobce vytvořit spis, pokud se Úřad rozhodne zahájit vyšetřování nebo uplatnit své evokační právo. Spis musí obsahovat všechny informace a důkazy, které se týkají případu a které má pověřený žalobce k dispozici. Další správa spisu se následně řídí vnitrostátními předpisy.²⁰

²⁰ Nařízení Rady (EU) 2017/1939. Článek 43-46.

2.2.8. Vztahy Úřadu s jinými institucemi

Osmá kapitola se zabývá zejména ochranou osobních údajů, stanoví základní zásady jejich zpracování, zabezpečení, uchování, dozoru. Dále určuje podmínkami jejich dalšího předávání a stanoví kdo je zpracovatelem a pověřencem pro ochranu osobních údajů. Jedná se o nejrozsáhlejší kapitolu, obsahující 43 článků.

V deváté kapitole je rozvedena finanční stránka fungování Úřadu, zejména ve vztahu k rozpočtu, jeho sestavování a plnění, předkládání účetních závěrek a absolutoria. Také jsou v této kapitole ustanovení vztahující se na pracovníky Úřadu, tedy všech jeho stálých, dočasných a smluvních zaměstnanců.

V jedenácté kapitole jsou obsažena obecná ustanovení ve věci právního postavení, kdy v každém členském státě má Úřad způsobilost k právům a právním úkonům, kterou jeho vnitrostátní právo přiznává právnickým osobám. Taktéž se zde pojednává o jazykovém režimu, důvěrnosti a profesním tajemství, transparentnosti a správních činnostech úřadu.

Tyto kapitoly zmiňují pouze informativně, pro účely této práce je podstatná až kapitola desátá, která obsahuje ustanovení o vztazích úřadu a jeho partnerů. Je stanoveno, že pokud je to nezbytné pro plnění úkolů Úřadu, může navázat a udržovat pracovní vztah s orgány, institucemi nebo jinými subjekty EU, s orgány členských států EU, které se neúčastní posílené spolupráce, taktéž s orgány třetích zemí a mezinárodními organizacemi. Jestliže je to důležité pro plnění úkolů, může si Úřad s těmito subjekty vyměňovat veškeré informace.

V dalších člancích se nařízení věnuje spolupráci Úřadu s konkrétními subjekty a to ve čl. 100 spolupráci s Eurojustem, se kterým udržuje úzký vztah, založený na vzájemné spolupráci v rámci jejich pravomocí. Za tímto účelem se evropský nejvyšší žalobce a předseda Eurojustu pravidelně setkávají a projednávají otázky společného zájmu. Eurojust Úřadu pomáhá zejména sdílením informací o svém vyšetřování, včetně osobních údajů, týkajících se přeshraničních případů. Dále podporou při doručování rozhodnutí Úřadu, či právní pomoci a jejím výkonu v členských státech EU, které jsou členy Eurojustu, ale nepodílejí se posílené spolupráci o zřízení Úřadu. Zároveň se Úřad může spoléhat na administrativní podporu a zdroje Eurojustu.

V čl. 101 jsou popsány vztahy s úřadem OLAF, které jsou stejně jako v případě Eurojustu založeny na vzájemné spolupráci v rámci jejich pravomocí a na výměně informací. Vzájemná spolupráce je myšlena zejména ve vztahu k zajištění, aby se na ochranu finančních zájmů EU využily všechny dostupné prostředky prostřednictvím vzájemného doplňování a podpory, kterou OLAF Úřadu poskytuje. V případě probíhajícího trestního vyšetřování nesmí OLAF zahájit žádné vlastní souběžné vyšetřování totožných skutečností. Za účelem trestního vyšetřování OLAF Úřadu poskytuje informace a analýzy, odborné znalosti a provozní podporu, usnadňuje koordinaci konkrétních opatření příslušných vnitrostátních správních orgánů a subjektů EU a provádí správní vyšetřování. Naopak jestliže se Úřad rozhodne případ nadále nevyšetřovat nebo odložit, má povinnost o tom vyrozumět OLAF, ke zvážení provedení dalších vhodných správních opatření.

Následující čl. 102 se zabývá vztahem Úřadu a Europolu, se kterým taktéž naváže a udržuje úzký vztah. Pro tyto účely uzavřou obě strany pracovní ujednání stanovující způsoby jejich spolupráce. Pokud je to pro účely vyšetřování nezbytné, může Úřad na základě vlastní žádosti získat veškeré související informace v držení Europolu k trestným činům, spadajícím do jeho působnosti a rovněž může Europol požádat o analytickou podporu v souvislosti s konkrétním vyšetřováním.

Za účelem finančních zájmů EU Úřad dále blízce spolupracuje s Komisí, se kterou uzavře dohodu stanovující způsoby jejich spolupráce. Aniž je dotčen řádný průběh a důvěrnost jeho vyšetřování, Úřad neprodleně poskytuje i dalším dotčeným orgánům EU dostatečné informace k tomu, aby mohly přijmout vhodné, zejména správní opatření, například preventivní k ochraně finančních zájmů EU. Úřad může těmto orgánům dále doporučit konkrétní opatření, například možnost vystupovat jako účastník v občanskoprávním řízení, nebo přijmout opatření pro účely správního vymáhání dlužných částek do rozpočtu EU. I když se členský stát neúčastní posílené spolupráce, může Úřad s orgány takového státu uzavřít pracovní ujednání, zejména pro účely výměny strategických informací a vysílání styčných úředníků do Úřadu. Taktéž mohou být po vzájemné dohodě určena kontaktní místa v neparticipujících členských státech s cílem usnadnit spolupráci v souladu s potřebami Úřadu.

Úřadu je také umožněno uzavírat pracovní ujednání s orgány třetích zemí

a mezinárodními organizacemi, které se mohou týkat především výměny strategických informací a vysílání styčných úředníků do Úřadu. Stejně tak k usnadnění vzájemné spolupráce může po dohodě s příslušnými dotčenými orgány určit kontaktní místa ve třetích zemích. V případě takové spolupráce jsou pro Úřad závazné mezinárodní dohody, které uzavřela EU nebo k nimž přistoupila a které se dotýkají oblasti, spadající do jeho působnosti, jako jsou mezinárodní dohody o spolupráci v trestních věcech.

Pokud taková dohoda neexistuje, členský stát, umožňuje-li to příslušná mnohostranná mezinárodní dohoda a pokud s tím třetí země souhlasí, uznají a případně oznámí Úřad jako orgán příslušný pro účely mnohostranných mezinárodních dohod o právní pomoci v trestních věcech. Členské státy mohou rovněž oznámit, že Úřad je orgánem příslušným pro účely provádění jiných mezinárodních dohod o právní pomoci v trestních věcech jimi uzavřených. Jestliže neexistuje žádná z těchto dohod, může evropský pověřený žalobce sám využít pravomoci vnitrostátního žalobce svého členského státu a požádat orgány třetích zemí o právní pomoc v trestních věcech na základě mezinárodních dohod uzavřených členským státem, ve kterém působí, nebo na základě příslušného vnitrostátního práva a tam kde je to vhodné i prostřednictvím vnitrostátních orgánů. V takovém případě musí být třetí země řádně informována, že konečným příjemcem odpovědi na žádost je Úřad.

Když není možné nic z toho využít, může Úřad v konkrétním případě a v mezích své věcné příslušnosti požádat o právní pomoc v trestních věcech orgány třetích zemí, aniž by pro tyto účely existovala nějaká dohoda, přičemž musí dodržet podmínky, které mohou tyto orgány stanovit ohledně používání informací, poskytnutých na tomto základě. Naopak Úřad může na požádání poskytnout příslušným orgánům třetích zemí nebo mezinárodním organizacím pro účely jejich vyšetřování informace nebo důkazy. Po konzultaci stálé komory rozhodne evropský pověřený žalobce, který případ projednává, o každém takovém předání informací nebo důkazu v souladu s vnitrostátním právem svého členského státu a nařízením.²¹

²¹ Nařízení Rady (EU) 2017/1939. Článek 99-105.

2.3 Směrnice EU 2017/1371

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1371 o boji vedeném trestněprávní cestou proti podvodům poškozujícím nebo ohrožujícím finanční zájmy Unie byla vydána dne 5. července 2017 a tedy předcházela vydání nařízení Rady o posílené spolupráci za účelem zřízení ÚEVŽ. Směrnice je rozdělena do čtyř hlav o celkem 20 člancích a jsou v ní obsažena minimální pravidla týkající se vymezení trestných činů a trestních sankcí s ohledem na boj proti podvodům a jinému protiprávnímu jednání poškozujícímu nebo ohrožujícímu finanční zájmy Unie, a to s cílem posílit ochranu před trestnou činností, která tyto finanční zájmy poškozuje nebo ohrožuje, v souladu s právním řádem EU v této oblasti. Taktéž obsahuje definici pojmu finanční zájmy Unie, která byla prakticky v totožné podobě převzata nařízením Rady o posílené spolupráci. Směrnice již konkrétně vymezuje trestnou činnost, již má vyšetřovat ÚEVŽ. V souvislosti s příjmy plynoucími z vlastních zdrojů odvozených z DPH se jedná o případy závažných trestných činů proti společnému systému DPH, pokud se úmyslné jednání nebo opomenutí týká území dvou nebo více členských států EU a způsobilo celkovou škodu nejméně 10.000.000 EUR, čímž však není dotčena struktura ani fungování daňových správ členských států.

Dále jsou ve směrnici vyjmenovány a definovány trestné činy v oblasti podvodů poškozujících nebo ohrožujících finanční zájmy EU, a to ve čl. 3 podvod poškozující nebo ohrožující finanční zájmy Unie a ve čl. 4 jiné trestné činy poškozující nebo ohrožující finanční zájmy Unie.

U podvodů poškozujících nebo ohrožujících finančním zájmy EU je v prvním odstavci členským státům uložena povinnost přijmout opatření za účelem zajištění, aby takovéto podvody byly považovány za trestný čin, pokud byly spáchány úmyslně. V dalších odstavcích je již přímo uvedeno, co je považováno za takový podvod, tedy:

Pro účely této směrnice se za podvod poškozující nebo ohrožující finanční zájmy Unie považují:

- a) ve vztahu k výdajům nesouvisejícím se zadáváním veřejných zakázek, jakékoli konání nebo opomenutí v souvislosti s:*

i) použitím nebo předložením nepravdivých, nesprávných nebo neúplných údajů nebo podkladů, které má za následek zpronevěru nebo neoprávněné zadržování prostředků nebo aktiv z rozpočtu Unie nebo rozpočtů spravovaných Unií nebo jejím jménem,

ii) neposkytnutím informace v rozporu se zvláštní povinností, které má stejný důsledek, nebo

iii) nesprávným použitím takových prostředků či aktiv za jiným účelem, než pro který byly původně přiděleny;

b) ve vztahu k výdajům souvisejícím se zadáváním veřejných zakázek, jakékoli konání nebo opomenutí, alespoň jsou-li spáchány s cílem získat poškozením finančních zájmů Unie pachateli nebo jiné osobě neoprávněný prospěch, v souvislosti s:

i) použitím nebo předložením nepravdivých, nesprávných nebo neúplných údajů nebo podkladů, které má za následek zpronevěru nebo neoprávněné zadržování prostředků nebo aktiv z rozpočtu Unie nebo rozpočtů spravovaných Unií nebo jejím jménem,

ii) neposkytnutím informace v rozporu se zvláštní povinností, které má stejný důsledek, nebo

iii) nesprávným použitím takových prostředků či aktiv za jiným účelem, než pro který byly původně přiděleny, čímž dochází k poškození finančních zájmů Unie;

c) ve vztahu k příjmům jiným než plynoucím z vlastních zdrojů založených na DPH, jež jsou uvedeny v písmenu d), jakékoli konání nebo opomenutí v souvislosti s:

i) použitím nebo předložením nepravdivých, nesprávných nebo neúplných údajů nebo podkladů, které má za následek protiprávní snížení zdrojů rozpočtu Unie nebo rozpočtů spravovaných Unií nebo jejím jménem,

ii) neposkytnutím informace v rozporu se zvláštní povinností, které má stejný důsledek, nebo

iii) nesprávným použitím zákonně získaného prospěchu, které má stejný důsledek;

d) ve vztahu k příjmům plynoucím z vlastních zdrojů založených na DPH, jakékoli konání nebo opomenutí spáchané v přeshraničních podvodných systémech v souvislosti s:

i) použitím nebo předložením nepravdivých, nesprávných nebo neúplných údajů nebo podkladů v souvislosti s DPH, které má za následek snížení zdrojů rozpočtu Unie,

ii) neposkytnutím informací v souvislosti s DPH v rozporu se zvláštní povinností, které má stejný důsledek, nebo

iii) předložením správných údajů týkajících se DPH s cílem podvodně zastítn neodvedení daně nebo neoprávněně vytvořit nárok na vrácení DPH.²²

K jiným trestným činům poškozujícím nebo ohrožujícím finanční zájmy EU je uvedeno:

1. Členské státy přijmou opatření nezbytná k zajištění toho, aby praní peněz ve smyslu čl. 1 odst. 3 směrnice (EU) 2015/849, které se týká majetku pocházejícího z trestných činů, na něž se vztahuje tato směrnice, bylo považováno za trestný čin.

2. Členské státy přijmou nezbytná opatření k zajištění toho, aby pasivní i aktivní korupce, pokud byla úmyslná, byla považována za trestný čin.

a) Pro účely této směrnice se „pasivní korupcí“ rozumí jednání úřední osoby, která přímo nebo za pomoci prostředníka pro sebe nebo třetí stranu požaduje nebo získá prospěch jakéhokoli druhu nebo přijme příslib tohoto prospěchu za to, že bude jednat nebo se zdrží jednání v souladu se svými povinnostmi nebo při výkonu svých úkolů způsobem, který poškodí nebo pravděpodobně poškodí finanční zájmy Unie.

b) Pro účely této směrnice se „aktivní korupcí“ rozumí jednání každé osoby, která slíbí, nabídne nebo poskytne přímo nebo za pomoci prostředníka úřední osobě prospěch jakéhokoli druhu určený pro tuto úřední osobu nebo pro třetí stranu za to, že tato úřední osoba bude jednat nebo se zdrží jednání v souladu

²² Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1371. Článek 3.

se svými povinnostmi nebo při výkonu svých úkolů způsobem, který poškodí nebo pravděpodobně poškodí finanční zájmy Unie.

3. *Členské státy přijmou nezbytná opatření k zajištění toho, aby zpronevěra, je-li spáchána úmyslně, byla trestným činem.*

Pro účely této směrnice se „zpronevěrou“ rozumí jednání úřední osoby přímo nebo nepřímo pověřené správou finančních prostředků nebo aktiv, která přidělí nebo vyplatí prostředky nebo si přisvojí nebo použije aktiva v rozporu s účelem, k němuž jsou určeny, a způsobem, který poškozuje finanční zájmy Unie.

4. *Pro účely této směrnice se „úřední osobou“ rozumí:*

a) úředník Unie nebo státní úředník, včetně státního úředníka jiného členského státu a státního úředníka třetí země, přičemž:

i) „úředníkem Unie“ se rozumí osoba:

— která je úředníkem nebo jiným smluvním zaměstnancem Unie ve smyslu služebního řádu úředníků nebo pracovního řádu ostatních zaměstnanců Evropské unie, stanovených nařízením Rady (EHS, Euratom, ESUO) č. 259/68 (1) (dále jen „služební řád“), nebo

— která byla vyslána k Unii členským státem nebo jakýmkoli veřejným nebo soukromým subjektem a která plní úkoly rovnocenné úkolům prováděným úředníky nebo ostatními zaměstnanci Unie.

Aniž jsou dotčena ustanovení o výsadách a imunitách obsažená v Protokolech č. 3 a č. 7, jsou členové orgánů, institucí a jiných subjektů Unie zřízených v souladu se Smlouvami a zaměstnanci takových subjektů považováni za rovnocenné úředníkům Unie v rozsahu, v němž se na ně nevztahuje služební řád;

ii) pojem „státní úředník“ je třeba chápat na základě definice „úředníka“ nebo „úřední osoby“ ve vnitrostátním právu členského státu nebo třetí země, ve které dotčená osoba svou funkci vykonává.

V řízení, které se týká státního úředníka členského státu nebo státního úředníka třetí země, ale bylo zahájeno jiným členským státem, je však členský stát, který trestní řízení zahájil, povinen použít definici „státního úředníka“ pouze v rozsahu, v jakém je slučitelná s jeho vnitrostátním právem.

Pojem „státní úředník“ zahrnuje všechny osoby zastávající výkonnou, správní nebo soudní funkci na celostátní, regionální nebo místní úrovni. Za rovnocenné

státním úředníkům jsou považovány všechny osoby, které na celostátní, regionální nebo místní úrovni zastávají legislativní funkci;

b) jakákoli jiná osoba, která je v členských státech nebo ve třetích zemích pověřena úkoly veřejné služby zahrnujícími správu finančních zájmů Unie nebo přijímáním rozhodnutí týkajících se finančních zájmů Unie a která takové úkoly vykonává.²³

V tomto článku jsou tedy, mimo podvodů, vyjmenovány další jednání, konkrétně praní peněz, pasivní a aktivní korupce, zpronevěra. Tyto pojmy jsou definovány a členským státům uložena povinnost, aby taková jednání byla považována za trestný čin, v případě korupce a zpronevěry pokud se jedná o úmyslné jednání a v případě praní peněz i pokud se jedná o nedbalostní jednání, což není přímo řečeno, ale vyplývá to z výše uvedeného. Značkou škodou se dle nařízení myslí škoda převyšující 100.000 EUR, pokud se jedná o trestné činy podle článku 3 odst. 2 písm. a), b) c), a článku 4. Jediná výjimka se týká trestných činů uvedených v čl. 3 odst. 2 písm. d), tj. podvodů ve vztahu k příjmům plynoucím z vlastních zdrojů na DPH, spáchaných v přeshraničních podvodných systémech. Zde se jedná o značnou škodu vždy.

Nařízení také členským státům ukládá přijetí takových opatření, aby navádění, pomoc a pokus byly ve vztahu k vyjmenovaným trestným činům rovněž trestné. Stejně tak, aby byla zajištěna trestní odpovědnost právnických osob za tyto trestné činy, které v jejich prospěch spáchala jakákoli osoba jednající samostatně nebo jako člen orgánu takové právnické osoby ve vedoucím postavení na základě oprávnění k zastupování, nebo na základě pravomoci přijímat rozhodnutí nebo vykonávat kontrolu, nebo jestliže trestný čin ve prospěch právnické osoby spáchala podřízená osoba, pokud pro nedostatek kontroly ze strany takové právnické osoby umožnila spáchání uvedených trestných činů.

Nařízení předpokládá, že členské státy zajistí nezbytná opatření, aby za trestné činy ve člancích 3 a 4 bylo možné uložit maximální sankci spočívající v trestu odnětí svobody převyšující jeden rok, a při způsobení značné škody nebo značného prospěchu s horní hranicí trestní sazby nejméně čtyř let. Členským

²³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1371. Článek 4.

státům je ponechána možnost zvážit takovou trestní sazbu i za jiných závažných okolností vymezených ve vnitrostátním právu. Právníkům osobám jsou pak podle směrnice ukládány účinné, přiměřené a odrazující sankce, které zahrnují peněžité tresty, správní pokuty, zbavení oprávnění pobírat veřejné výhody nebo podpory, dočasné nebo trvalé vyloučení z veřejných nabídkových řízení, dočasný nebo trvalý zákaz provozování obchodní činnosti, uložení soudního dohledu, zrušení rozhodnutím soudu, nebo dočasné či trvalé uzavření provozoven použitých ke spáchání trestného činu. Při ukládání sankcí se přihlíží k okolnostem případu, pokud jsou uvedené trestné činy spáchány v rámci zločinného společní, jedná se o přitěžující okolnost.

Velký význam je kladen na zpětné získání finanční prostředků, zajištění a konfiskování nástrojů a výnosů z trestných činů, avšak přesný způsob aplikace těchto prostředků je ponechán na další vlastní aplikaci členskými státy, které pokud jsou vázány směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 3. dubna 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii, tak učiní v souladu s ní.

Promlčecí doba uvedených trestných činů musí být dostatečně dlouhá, aby byly tyto trestné činy účinně vyšetřovány, stíhány, bylo provedeno účinné soudní řízení a vydáno soudní rozhodnutí. U trestných činů s horní hranicí trestní sazby ve výši nejméně čtyř let musí být promlčecí doba nejméně pět let, v ostatních případech nejméně tři roky. Promlčecí doba začíná běžet od doby spáchání trestného činu. Pravidla soudní příslušnosti byla převzata nařízením Rady o posílené spolupráci za účelem zřízení ÚEVŽ, proto je nebudu více zmiňovat.

3. Evropská veřejný žalobce v českém právním řádu a zhodnocení činnosti úřadu

3.1 Zavedení Úřadu veřejného žalobce do českého právního řádu

Nařízení Rady o posílené spolupráci bylo do českého právního řádu transponováno prostřednictvím novelizačního balíčku, v podobě zákona č. 315/2019 Sb. účinného od 1.12.2019, kterým se mění zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Schválení tohoto zákona předcházela důvodová zpráva, ve které bylo po zvážení a zhodnocení všech důsledků konstatováno, že navržená právní úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky, plně vyhovuje nařízení Rady o posílené spolupráci za účelem zřízení ÚEVŽ, požadavky nařízení do českého právního řádu adaptuje, jako taková není spojena se sociálními dopady, ani dopady na specifické skupiny obyvatel a nepřináší negativní dopady na bezpečnost nebo obranu státu.²⁴ Aby mohl být ÚEVŽ zřízen a bylo zajištěno jeho řádné fungování, byly zákonem č. 315/2019 Sb. změněny mimo již zmíněných hlavních zákonů o státním zastupitelství, trestním řádu a trestním zákoníku, i další dílčí předpisy jako zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, zákon o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, zákon o Rejstříku trestů, zákon o důchodovém pojištění, zákon o platu a některých dalších náležitostech státních zástupců, zákon o soudech a soudcích, zákon o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, zákon o nemocenském pojištění a zákon o mezinárodní justiční spolupráci. Touto novelizací byl tedy v českém právním řádu zejména zaveden pojem evropský nejvyšší žalobce, evropský žalobce, evropský pověřený žalobce, a v souladu se všemi v druhé kapitole zmíněnými požadavky, byla upravena jejich působnost, postavení a pravomoc i v rámci našeho vnitrostátního práva.

²⁴ Zákony pro lidi - Monitor změn, důvodová zpráva. [online]. [cit. 1.3.2023]. Dostupné z <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/4LBSB6PBYRGK>

3.2 Zhodnocení činnosti Úřadu

Úřad evropského veřejného žalobce oficiálně zahájil svou činnost 1. června 2021 a k dnešnímu dni se k posílené spolupráci připojilo celkem 22 zemí, konkrétně: Belgie, Bulharsko, Česká republika, Estonsko, Finsko, Francie, Chorvatsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko a Španělsko. Posláním úřadu je nadále boj proti trestným činům poškozujícím nebo ohrožujícím finanční zájmy EU. Za tímto účelem má pravomoc takové trestné činy vyšetřovat a trestně stíhat jejich pachatele. Ústředí úřadu sídlí v Lucembursku. První evropskou nejvyšší žalobkyní se po jmenování v říjnu 2019 stala Laura Codruța Kövesilová, původně působící na státním zastupitelství při rumunském Nejvyšším kasačním a trestním soudě. Každý z 22 členských států má svého evropského žalobce, za Českou republiku je jím Mgr. Petr Klement, který byl do funkce jmenován v červenci 2020.²⁵ Mgr. Klement od roku 2004 vykonával funkci státního zástupce, nejprve u Městského státního zastupitelství v Brně, kde se zabýval hospodářskou trestnou činností, a od roku 2006 působil jako státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství, na mezinárodním odboru, v kabinetu nejvyššího státního zástupce a v odboru závažné hospodářské a finanční kriminality se specializací na ochranu finančních zájmů EU a na kybernetickou kriminalitu.²⁶ Po evropském žalobci došlo také k jmenování evropských pověřených žalobců, jejichž počet se pro Českou republiku zatím ustálil na devíti.

Nařízením Rady o posílené spolupráci za účelem zřízení ÚEVŽ byla Úřadu uložena povinnost vydávat výroční zprávy. K datu vyhotovení této práce je k dispozici zpráva z roku 2021, u které je třeba mít na paměti, že úřad zahájil svou činnost až 1. června 2021 a nejedná se tedy o zhodnocení ročních výsledků.

Úřadu bylo s rozpočtem na rok 2021 ve výši 44,9 milionu EUR umožněno zaměstnat 130 pracovníků a vyplatit odměny až 140 evropským pověřeným žalobcům. Za prvních sedm měsíců činnosti zpracoval Úřad 2832 oznámení

²⁵ Evropská rada, oficiální internetová stránka EU [online]. [cit. 2.3.2023]. Dostupné z <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eppo/>

²⁶ Oficiální internetové stránky soustavy státního zastupitelství [online]. [cit. 2.3.2023]. Dostupné z <https://verejnazaloba.cz/nsz/petr-klement-jmenovan-evropskym-verejnym-zalobcem/>

trestných činů a zahájil 576 vyšetřování. Od vnitrostátních orgánů bylo podáno 1351 oznámení, soukromé osoby oznámily celkem 1282 podnětů. Ke konci roku 2021 bylo vedeno 515 aktivních vyšetřování s celkovou odhadovanou škodou ve výši 5,4 miliardy EUR. Z toho se 17,6 % týkalo podvodů s DPH, jejichž škoda přesahuje 2,5 miliardy EUR. Přeshraniční rozměry mělo 27,5% případů. V rámci vyšetřování úřad požádal o zajištění 154,3 milionu EUR, z toho se podařilo zajistit 147 milionů EUR. Obžaloba byla podána v celkem 5 případech, které byly ke konci roku 2021 ve fázi soudního řízení. V jednom případě došlo k pravomocnému odsouzení a konfiskaci 22.000 EUR. Konkrétní rozložení vyšetřovaných případů dle typologie je následující:

-Podvody s výdaji nesouvisejícími se zadáváním zakázek	313 trestných činů.
-Podvody s výdaji souvisejícími se zadáváním zakázek	110 trestných činů.
-Podvody s příjmy nesouvisejícími s DPH.....	132 trestných činů.
-Podvody souvisejícími s příjmy s DPH.....	173 trestných činů.
-Účast na zločinném spolčení	30 trestných činů.
-Korupce	40 trestných činů.
-Zneužívání finančních prostředků	34 trestných činů.
-Praní peněz	47 trestných činů.
-Neoddělitelně spjaté trestné činy	104 trestných činů.
-Přeshraniční vyšetřování	142 trestných činů.

Jen v České republice pak bylo ke konci roku 2021 prováděno 34 aktivních vyšetřování s celkovou odhadovanou škodou ve výši 78,8 milionu EUR, přičemž se podařilo zajistit 37,5 milionu EUR. Celkem bylo přijato 83 oznámení, z toho 79 bylo učiněno vnitrostátními orgány. Ve 39 případech rozhodl Úřad o výkonu své pravomoci. Většina případů se týkala trestných činů podvodů s výdaji nesouvisejícími se zadáváním zakázky (celkem 22 případů) a podvodů s příjmy nesouvisejícími s DPH (celkem 12 případů).

Nejvyšší státní žalobkyně bylo konstatováno, že subjekty v oblasti prosazování práva v celé EU začaly zjišťovat jakou rychlost, efektivitu a informační přínosy mohou očekávat od Úřadu ve srovnání s tradičními způsoby vzájemné právní pomoci a metodami přeshraniční koordinace. Pro nadcházející rok si dala za cíl zejména zintenzivnění spolupráce s vnitrostátními orgány, zlepšení celkové

míry vyšetřování trestných činů, které mají dopad na finanční zájmy EU, zejména v přeshraničních vyšetřováních zaměřených na zločinné spolčení a lepší vymáhání nezákonného majetku získaného trestnými činy poškozujícími finanční zájmy EU. Úřad taktéž bude nadále:

- posilovat svou kapacitu pro provádění nezávislých, nestranných a kvalitních vyšetřování a stíhání s cílem dosáhnout velké úspěšnosti,
- rozvíjet odpovídající operativní kapacitu na ústředí s cílem napomáhat a doplňovat opatření k vymáhání majetku a finančního vyšetřování na vnitrostátní úrovni,
- usilovat o navazování pevných vztahů s nezúčastněnými členskými státy a také s příslušnými orgány třetích zemí, které mají zvláštní zájem na vyšetřování a stíhání přeshraničních případů spadajících do jeho pravomoci, jakož i vymáhání škod,
- posilovat svůj správní rámec a stabilizovat pracovní podmínky a karierní vyhlídky svých zaměstnanců,
- pokračovat v analýze získaných zkušeností, zejména s cílem identifikovat problémy, které brání plnění jeho poslání a které by bylo třeba řešit prostřednictvím legislativních změn, ať už na vnitrostátní či evropské úrovni.²⁷

²⁷ Výroční zpráva Úřadu evropského veřejného žalobce za rok 2021. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie 2022, s. 5-6.

Závěr

Tématem této práce byl „Evropský veřejný žalobce“. Po představení historického vývoje, který vyvrcholil přijetím Lisabonské smlouvy a nařízení Rady o posílené spolupráci za účelem zřízení ÚEVŽ, byl proveden rozbor tohoto nařízení, byla představena struktura Úřadu, jeho pravomoci, příslušnost, vztahy s dalšími orgány a zejména představen jeho postupu při vyšetřování. Závěrem byla zhodnocena současná situace Úřadu, zejména s přihlédnutím k jeho výroční zprávě za rok 2021.

Do budoucna pak jistě bude zajímavé sledovat, zda se postupně k posílené spolupráci ke zřízení Úřadu připojí i pět zbývajících členských států a zejména kolik vyšetřovaných případů bude končit pravomocným odsouzením a kolik finančních prostředků se při té příležitosti podaří zajistit a navrátit do rozpočtu EU. Výsledky obsažené ve výroční zprávě za rok 2021 zatím nemají v tomto ohledu velkou vypovídající hodnotu, neboť většina případů prověřovaných Úřadem byla zatím ve fázi aktivního vyšetřování. Bližší informace tak poskytne až výroční zpráva za rok 2022, kdy již bude možné posoudit, jak se Úřadu podařilo realizovat jeho cíle, a jak moc je efektivní v boji proti trestné činnosti ohrožující finanční zájmy EU.

Použité zdroje

Monografie

1. JELÍNEK, J., GŘIVNA, T., ROMŽA, S., TLAPÁK NAVRÁTILOVÁ, J., SÁKOROVÁ, A. et. al. *Trestní právo Evropské unie*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019, ISBN 978-80-7502-375-9.
2. PIKNA, Bohumil Milan, *Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské unie*, 2. přepracované a aktualizované vydání, Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, ISBN 978-80-7380-783-2.
3. KOŘINEK, Štěpán, *Evropský veřejný žalobce*, ACTA UNIVERSITATIS CAROLINAE-IURIDICA 4, 2019.

Internetové zdroje

4. European Public Prosecutor's Office, oficiální internetová stránka EU [online]. [cit. 27.2.2023].
<https://www.eppo.europa.eu/cs/souvislosti>.
5. Smlouva o ústavě pro Evropu, oficiální internetová stránka EU [online]. [cit. 28.2.2023].
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=OJ:C:2004:310:FULL&from=CS#C_2004310CS.01000101-d-062.
6. Smlouva o fungování Evropské Unie, oficiální internetová stránka EU [online]. [cit. 28.2.2023].
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=celex:12016ME/TXT>.
7. Evropská komise - oficiální internetová stránka EU [online]. [cit. 28.2.2023].
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/MEMO_18_4767.
8. Zákony pro lidi - Monitor změn, důvodová zpráva. [online]. [cit. 1.3.2023].
<https://apps.odok.cz/attachment/-/down/4LBSB6PBYRGK>.

9. Evropská rada, oficiální internetová stránka EU [online]. [cit. 2.3.2023].
<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eppo/>.
10. Oficiální internetové stránky soustavy státního zastupitelství [online]. [cit.2.3.2023].
<https://verejnazaloba.cz/nsz/petr-klement-jmenovan-evropskym-verejnym-zalobcem/>.

Právní předpisy a jiné zdroje

11. Nařízení Evropské rady (EU) 2017/1939 ze dne 12. října 2017, kterým se provádí posílená spolupráce za účelem zřízení Úřadu Evropského veřejného žalobce.
12. Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1371 o boji vedeném trestněprávní cestou proti podvodům poškozujícím nebo ohrožujícím finanční zájmy Unie.
13. Zákona č. 315/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.
14. Výroční zpráva Úřadu evropského veřejného žalobce za rok 2021. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2022. ISBN 978-92-95226-17-3.